

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**UČINKI UKREPOV ZA POVEČANJE VPISA
V TERCIARNE IZOBRAŽEVALNE
PROGRAME ZA DEFICITARNE POKLICE**

Danijela Popović

Ljubljana, september 2011

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**UČINKI UKREPOV ZA POVEČANJE VPISA V TERCIARNE
IZOBRAŽEVALNE PROGRAME ZA DEFICITARNE POKLICE**

Kandidatka: Danijela Popović
Vpisna številka: 04037603
Študijski program: Univerzitetni študijski program Uprava prva stopnja

Mentor: prof. dr. Jože Benčina

Ljubljana, september 2011

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Danijela Popović, študentka univerzitetnega študijskega programa Uprava prva stopnja, z vpisno številko 04037603, sem avtorica diplomskega z naslovom: Učinki ukrepov za povečanje vpisa v terciarne izobraževalne programe za deficitarne poklice.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Urška Spitzer

Ljubljana, 08.09.2011

Podpis avtorice:

POVZETEK

Na trgu dela se srečujejo iskalci zaposlitve in delodajalci. Med iskalci zaposlitve so tudi diplomanti terciarnega izobraževanja. Izkaže se, da diplomanti nekaterih študijskih smeri lažje dobijo zaposlitev kot drugi. Govorimo torej o deficitarnosti in suficitarnosti poklicev. Neskladja poskuša država odpraviti z vrsto ukrepov in politik. V raziskavi je predstavljeno stanje tako na ustanovah, kjer poteka terciarno izobraževanje, kot na trgu dela. Za prikaz stanja so bile izbrane tri spremenljivke in sicer vpis na terciarno izobraževanje, diplomanti terciarnega izobraževanja in brezposelni diplomanti. Za predstavitev pojavov in njihovega spreminjanja skozi čas, je bila uporabljena metoda časovnih vrst in parametri dinamike. Povezanost med spremenljivkami je bila raziskovana s korelacijskim koeficientom. Rezultati izbranih metod kažejo, da se je vpis v terciarno izobraževanje z leti zmanjševal. Število diplomantov je bilo razmeroma konstantno, velik skok smo zabeležili le leta 2010. Najbolj zaskrbljujoči so rezultati analize brezposelnosti, saj je v zadnjih letih močno narasla. Pozitiven trend pa se kaže na vseh smereh KLASIUS-a. Država poskuša uravnavati nesorazmerja med deficitarnimi in suficitarnimi poklici z različnimi ukrepi, med njimi tudi povečevanje vpisa v terciarno izobraževanje predvsem na tista področja, ki veljajo za deficitarna. Če analizo zbranih podatkov navežemo na državne ukrepe za zmanjševanje neskladja na trgu dela ugotovimo, da se je občutno povečal vpis na deficitarne študijske smeri. Državni ukrepi torej dajejo pozitivne rezultate.

Ključne besede: Terciarno izobraževanje, KLASIUS, brezposelnost diplomantov, državni ukrepi, deficitarni poklici.

SUMMARY

EFFECTS OF MEASURES TO INCREASE ENROLLMENT IN TERTIARY EDUCATION PROGRAMS FOR OCCUPATIONS IN SHORTAGE

The labour market represents a platform where job seekers and employers meet. Among the job seekers are also graduates of tertiary education. It turns out that graduates from certain studies get employment easier than others. This creates occupations in shortage and excess supply of professions. State seeks to eliminate disparities in a number of measures and policies. The study presents the status of both institutions, where tertiary education is carried out, as in the labour market. To define and analyse current state three variables were carefully selected, enrolment in tertiary education, tertiary education graduates and unemployed graduates. For presentation of the phenomena and how they varied over time, time- series analysis and parameters of time- series dynamics was used. The relationship between variables was researched with a correlation coefficient. The results of selected methods show that the enrolment in tertiary education declined over the years. The number of graduates has remained relatively unchanged, noticeable peak was recorded only in 2010. The most alarming results of the analysis are those of unemployment. In recent years unemployment greatly increased. A positive trend is indicated in all KLASIUS courses. The state tries to balance occupations in shortage and oversupplied occupations through various measures. One of the most significant measures is trying to increase enrolment in tertiary education on deficit studies. When correlating our analysis of data collected and government measures to reduce disparities in the labour market one finds that enrolment in deficit studies substantially increased in the past years. National measures therefore give positive results.

Key words: Tertiary education, KLASIUS, unemployment of graduate students, national measures, occupations in shortage.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA.....	iii
POVZETEK.....	v
SUMMARY.....	vi
KAZALO.....	vii
KAZALO TABEL.....	viii
KAZALO GRAFOV.....	viii
KAZALO SLIK.....	ix
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC.....	ix
1 UVOD.....	1
2 TRG DELA IN POVPRŠEVANJE PO DIPLOMANTIH.....	5
2.1 BREZPOSELNOST.....	7
2.2 MLADI NA TRGU DELA.....	8
2.3 DEFICITARNI IN SUFICITARNI POKLICI.....	9
2.4 ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ZAPOSLOVANJE.....	10
3 TERCIARNO IZOBRAŽEVANJE.....	12
3.1 BOLONJSKI ŠTUDIJSKI PROGRAM.....	12
3.1.1 BOLONJSKI PROCES V SLOVENIJI.....	13
3.2 UNIVERZE IN RAZPISANA MESTA ZA ŠTUDIJ.....	14
4 UKREPI DRŽAVE ZA ZMANJŠANJE STRUKTURNEGA NESKLADJA.....	18
4.1 STRATEGIJA RAZVOJA SLOVENIJE.....	18
4.2 DRŽAVNI RAZVOJNI PROGRAM RS ZA OBDOBJE 2007–2013.....	19
4.3 RESOLUCIJA O NACIONALNEM PROGRAMU VISOKEGA ŠOLSTVA REPUBLIKE SLOVENIJE 2007–2010.....	21
4.4 RESOLUCIJA O NACIONALNEM RAZISKOVALNEM IN RAZVOJNEM PROGRAMU ZA OBDOBJE 2006–2010.....	23
4.5 AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA.....	23
5 ANALIZA VPISA V ŠTUDIJSKE PROGRAME, ŠTEVILA DIPLOMANTOV IN BREZPOSELNOSTI DIPLOMANTOV NA TRGU DELA V SLOVENIJI.....	27
5.1 STRUKTURA VPISA V TERCIARNO IZOBRAŽEVANJE, DIPLOMANTOV IN BREZPOSELNIH V ŠTEVILKAH IN DELEŽIH.....	27
5.2 VPIS, DIPLOMANTI IN BREZPOSELNI DIPLOMANTI PO KLASIUS SMEREH.....	33
5.3 ANALIZA DINAMIKE POJAVOV Z ENOSTAVNIMI KAZALCI DINAMIKE.....	39
5.4 ANALIZA POVEZANOSTI POJAVOV.....	41
6 REZULTATI IN DISKUSIJA.....	45
7 SKLEP.....	48
LITERATURA.....	50
VIRI.....	51
PRILOGA.....	53

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število vpisanih študentov na javne univerze v RS, študijsko leto 2010/2011	15
Tabela 2: Študentje terciarnega izobraževanja po področjih izobraževanja mednarodne standardne klasifikacije KLASIUS	16
Tabela 3: Diplomanti terciarnega izobraževanja po področjih izobraževanja mednarodne standardne klasifikacije KLASIUS	17
Tabela 4: Vpisani v terciarno izobraževanje glede na smer študija (v deležih)	28
Tabela 5: Diplomanti glede na smer študija (v deležih)	31
Tabela 6: Brezposelnost diplomantov glede na smer študija (v deležih)	33
Tabela 7: Kazalci dinamike celotnega vpisa na terciarno izobraževanje	41
Tabela 8: Kazalci dinamike vseh diplomantov terciarnega izobraževanja	41
Tabela 9: Kazalci dinamike vseh brezposelnih diplomantov terciarnega izobraževanja	42
Tabela 10: Korelacija med KLASIUS smermi pri vpisu v terciarno izobraževanje	43
Tabela 11: Korelacija med KLASIUS smermi pri diplomantih terciarnega izobraževanja	44
Tabela 12: Korelacija med KLASIUS smermi pri brezposelnih diplomantih	44

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Vpis študentov v terciarno izobraževanje od leta 2004 do 2010 (v deležih)	29
Graf 2: Vpis študentov v terciarno izobraževanje od leta 2004 do 2010 (v deležih s trendom)	30
Graf 3: Število diplomantov od leta 2004 do 2010 (v deležih)	31
Graf 4: Število diplomantov od leta 2004 do 2010 (v deležih s trendom)	32
Graf 5: Število brezposelnih diplomantov od leta 2004 do 2010 (v deležih)	33
Graf 6: Število brezposelnih diplomantov od leta 2004 do 2010 (v deležih s trendom)	34
Graf 7: Klasius 1 (izobraževanje)	35
Graf 8: Klasius 2 (umetnost in humanistika)	35
Graf 9: Klasius 3 (družboslovne vede, poslovne vede in pravo)	36

Graf 10: Klasius 4 (znanost, matematika in računalništvo)	36
Graf 11: Klasius 5 (tehnika, proizvodne in predelovalne tehnologije in gradbeništvo)	37
Graf 12: Klasius 6 (kmetijstvo in veterina)	38
Graf 13: Klasius 7 (kmetijstvo in veterina)	38
Graf 14: Klasius 8 (storitve)	39
Graf 15: Vpisani, diplomirani in brezposelni na vseh smereh skupaj	39

KAZALO SLIK

Slika 1: Delež delodajalcev, ki ocenjujejo večšine diplomantov kot neustrezne	19
Slika 2: Razmerja med diplomanti posameznih študijskih področij, EU 25, 2004	22

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

APZ	Aktivna politika zaposlovanja
DRP	Državni razvojni program
ECTS	Evropski sistem prenosa in zbiranja kreditnih točk študija (European Credit Transfer and Accumulation System)
EU	Evropska unija
ILO	Mednarodni urad za delo (International Labour Organization)
ISCED	Mednarodna standardna kalsifikacija izobraževanja (International Standard Classification of Education)
KLASIUS	Klasifikacijski sistem izobraževanja in usposabljanja
RNPVŠ	Resoluciji o nacionalnem programu visokega šolstva
RNRRP	Resoluciji o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu
RS	Republika Slovenija
SRS	Strategija razvoja Slovenije
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
UMAR	Urad za makroekonomske analize in razvoj
UNESCO	Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
ZRSZ	Zavod RS za zaposlovanje

1 UVOD

Izobraževanje je eden izmed temeljev sodobne družbe. Ločimo primarno, sekundarno in terciarno izobraževanje. Terciarna raven izobraževanja zajema raznovrstne študijske programe, s katerimi pridobimo višješolsko, visokošolsko ali univerzitetno izobrazbo. Pridobimo lahko tudi specialistično in magistrsko izobrazbo ter doktorat, kot najvišjo akademsko kvalifikacijo. V Evropi se je oblikovala želja, da postane najbolj dinamična in na znanju temelječa družba na svetu. Temu primerno se v zadnjem času poudarja nujnost terciarnega izobraževanja. Podatki kažejo, da je vanj vključenih več kot 2,5 milijona študentov. Razvoj izobraževalnega sistema v Evropi je povzročil potrebo po modernizaciji in spremembi višješolskih zakonov in predpisov. Vodilo je bilo izdelati kvaliteten, enoten in pregleden izobraževalni sistem. Zaradi evropskega koncepta o prostem pretoku znanja morajo biti študijski programi v vseh državah članicah Evropske unije (EU) primerljivi in imeti enako strokovno podlago. Evropskim direktivam se podreja tudi Slovenija.

V Sloveniji sta prvi dve obliki izobraževanja obvezni, terciarno pa je neobvezno. Pri nas taka vrsta izobraževanja poteka na javnih in zasebnih univerzah, pri čemer so javne univerze 4, zasebnih visokošolskih zavodov pa je 26.

Za razliko od mnogih drugih držav je pri nas terciarno izobraževanje še vedno široko dostopno javnosti, saj je redno vpisanih kar 82 % študentov. Število izrednih študentov se je v primerjavi z lanskim letom znižalo za 21,7 %. Dostopnost je razlog, zaradi katerega je v zadnjih desetletjih vpis na terciarne programe znatno porastel. (SURS, 2011).

Smeri terciarnega usposabljanja delimo po klasifikaciji KLASIUS v 8 skupin od humanistike do družbenih ved in naravoslovja. "KLASIUS je kratica za nacionalni standardni KLASifikacijski Sistem Izobraževanja in USposabljanja, ki je bil sprejet z vladno Uredbo o uvedbi in uporabi klasifikacijskega sistema izobraževanja in usposabljanja (Uradni list RS, št. 46/2006)." (SURS, 2011). S KLASIUS razvrstitvijo glede na področje razvrščamo aktivnosti in izide izobraževanja in usposabljanja v klasifikacijske skupine oz. kategorije glede na podobnost predmetnospecifičnih značilnosti vsebine aktivnosti in izidov izobraževanja in usposabljanja.

Ne glede na smer izobraževanja pa želijo študentje, ob uspešno opravljeni diplomu, najti dobro zaposlitev. Ko kot diplomanti vstopijo na trg dela, pa se izkaže, da je struktura povpraševanja po diplomantih različna od strukture ponudbe diplomirane delovne sile. Seveda pa zgodba ni enaka za vse profile diplomantov. Nekatere študijske smeri namreč spadajo v skupino deficitarnih poklicev, po drugi strani pa nekatere smeri sodijo med suficitarne poklice. Suficitarnost se pojavlja na področju prava, družboslovnih ter poslovnih ved, deficitarnost pa se pojavlja na področju tehničnih ved, naravoslovja, matematike in računalništva, zdravstva in sociale ter umetnosti in humanistike (Zavod za zaposlovanje, 2011). Nesorazmerje med diplomanti po usmeritvah študija in povpraševanjem po diplomantih ne trgu dela povzroča problem brezposelnosti

diplomantov. Logična posledica porasta števila vpisanih na terciarno izobraževanje in števila diplomantov je rast težav pri njihovem zaposlovanju. Delež brezposelnih diplomantov se je med letoma 2000 in 2006 delež kar potrojil. Kljub temu pa nam enostavna primerjava deleža brezposelnih v letu 2005, ki je znašal 10,2 %, z deležem brezposelnih diplomantov v istem obdobju, ki je znašal 3,9 %, kaže, da je terciarno izobraževanje dobra investicija. (Malačič, Sambt, 2006). Delež brezposelnih diplomantov, ki ga beležimo pri nas, je znotraj okvirov, ki jih beleži EU. Velja, da se brezposelnost diplomantov znotraj EU giblje med 1,4 % in 16,6 %. Pri tem naj poudarimo še, da med omenjene odstotke ne prištevamo diplomantov, ki ne opravljajo dela, za katerega so bili izšolani. Problema brezposelnosti pa nikakor ne smemo naprtiti samo izobraževanim sistemom in vsem členom, ki so vanje vključeni, ampak tudi trgu dela. Praksa kaže, da se v mnogih primerih trg dela ni bil sposoben odzvati dovolj hitro in učinkovito oz. da v mnogih primerih ni znal dovolj dobro napovedati, kakšne strokovnjake bodo potrebovali v prihodnje.

S problemom brezposelnosti se srečujejo tudi druge države članice EU. Miguel Angel Escotet (Escotet, 1999) vidi problem v tem, da je terciarno izobraževanje usmerjeno zgolj v pridobitev diplome ne pa v pridobivanje znanja, izkušenj in širjenja razgledanosti. Čeprav je krivda za to predvsem na strani študentov in diplomantov, pa Escotet vidi napake tudi v študijskih sistemih, ki so togi, se ne prilagajajo trenutnim trendom in ne posodablajo znanj, ki jih ponujajo.

Pri reševanju omenjene problematike igra pomembno vlogo tudi država. Z vrsto ukrepov, ki so združeni v t.i. aktivno politiko zaposlovanja (APZ), skuša uravnavati ponudbo in povpraševanje na trgu dela. S tem poskuša povečati učinkovitost delovanja trga dela in zmanjšati oz. omejiti brezposelnost. Poleg ukrepov APZ pa se država vključuje tudi v t.i. Državni razvojni program RS. Program je ključen za regulacijo razpisanih mest oz. za spodbujanje k vpisu na deficitarne študijske smeri. Dokument navaja, da je bil dosežen premajhen napredek pri kakovosti in učinkovitosti terciarnega izobraževanja na področju raziskav in razvoja ter inovacij in da bo v prihodnje potreben hitrejši napredek tudi glede povečevanja pomena študija naravoslovja in tehnike ter izboljševanja kakovosti terciarnega izobraževanja. (Državni razvojni program RS za obdobje 2007–2013, 2011). Izhodišče za izvajanje javne politike usmerjevanja v visoko izobraževanje predstavlja Strategija razvoja Slovenije (SRS), ki jo je pripravil Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR), sprejela pa Vlada RS junija 2005. Mehanizmi, s katerimi država uravnava strukturo vpisa v terciarno izobraževanje glede na povpraševanje po diplomantih na trgu dela, so zajeti tudi v Resoluciji o nacionalnem programu visokega šolstva Republike Slovenije 2007–2010 (RNPVŠ) in Resoluciji o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2010 (RNRRP). Politiko promocije in spodbujanja vpisa na naravoslovne in tehniške študijske programe je zaznati tudi v številnih drugih vladnih dokumentih.

Podatki iz trga dela kažejo, da je prisotna nesorazmernost v ponudbi in povpraševanju. Takšno stanje kaže problem tako na področju gospodarstva kot tudi na področju sociale.

Zaradi same obsežnosti problematike pa jo je potrebno reševati na najvišjem, državnem nivoju. Razmišljanje nas pripelje do vprašanja če in na kakšen način država vpliva na reševanje te problematike?

Namen diplomskega dela je, v prvi fazi, ugotoviti, ali je ponudba diplomirane delovne sile usklajena s povpraševanjem. Ugotoviti bo potrebno, ali imamo na našem trgu delovne sile primanjkljaj diplomantov iz določenih študijskih področij in presežek diplomantov drugih smeri. Z analizo omenjenih podatkov skozi časovno obdobje od leta 2004 do leta 2009 bomo ugotovili, če se razhajanja med ponudbo in povpraševanjem manjšajo, ostajajo enaka ali se celo večajo. Rezultate bomo primerjali z ukrepi državnih programov za spodbujanje vpisa na tehnične in naravoslovne smeri ter s tem pokazali, ali so bili ti programi učinkoviti in ali so dosegli svoj namen. V raziskavi bodo obravnavane zgozlj javne univerze.

Cilj diplomskega dela je ugotoviti, ali se razkorak med številom vpisanih diplomantov in povpraševanjem po njih na trgu dela večja ali zmanjšuje in ali država s svojimi ukrepi na področju izobraževanja ter aktivno politiko zaposlovanja pozitivno vpliva na zmanjševanje te razlike.

V teoretičnem delu smo uporabili metodo deskripcije in komparativno metodo. V raziskovalnem delu pa smo za analizo podatkov uporabili metodo časovnih vrst, s pomočjo katere smo izračunali deleže vpisa, diplomantov ter brezposelnosti mladih. Časovne vrste pojavov so predstavljene v tabelah in grafih, in sicer za obdobje sedmih let. Dinamika pojavov je analizirana z enostavnimi kazalci dinamike. Povezanost med posameznimi pojavi je raziskana z korelacijskim koeficientom.

Gonilo raziskave je bila hipoteza, da državni ukrepi uspešno delujejo na področju regulacije vpisa na deficitarne in suficitarne študijske smeri. Da bo mogoče hipotezo potrditi ali ovreči bo potrebno primarno prepoznati deficitarne in suficitarne poklice ter metode s katerimi država poskuša uravnati trg dela. Pridobiti bo potrebno podatke o terciarnem izobraževanju, torej o vpisu študentov na visokošolske programe, o diplomantih in o tistih diplomantih, ki niso zaposleni. Z izbranimi spremenljivkami in primernimi prikaznimi in statističnimi metodami bo potrebno prikazati spreminjanje stanja na področju brezposelnosti diplomantov, medsebojni vpliv spremenljivk in učinke državnih ukrepov za povečanje vpisa v terciarne izobraževalne programe za deficitarne poklice.

Diplomsko delo zajema uvod, osrednji del in zaključek. V uvodnem delu je predstavljen raziskovalni izziv, ki je obravnavan v diplomskem delu, postavljene so hipoteze, opredeljen je namen in cilj diplomskega dela. Osrednji del je razdeljen na teoretični in empirični del. V prvem delu je predstavljeno terciarno izobraževanje, Bolonjski študijski program in Univerze v Sloveniji. Opisana je tudi situacija na trgu dela v Sloveniji, prikazano je, kakšno je povpraševanje po diplomantih iz določenih študijskih smeri.

Empirični del vsebuje analizo vpisa v terciarne izobraževalne programe, števila diplomantov iz določenih študijskih smeri in brezposelnosti diplomantov glede na smer

študija. V raziskovalnem delu je prav tako izvedena primerjava rezultatov z državnimi ukrepi na področju povečanja vpisa na tehnične in naravoslovne smeri.

V sklepnem delu diplomskega dela so povzete ugotovitve raziskave ter predstavljeni predlogi za izboljšanje trenutnega stanja zaposlovanja.

2 TRG DELA IN POVPRASEVANJE PO DIPLOMANTIH

Trg dela je prostor, kjer se srečujejo iskalci zaposlitve in delodajalci, ki ponujajo prosta delovna mesta. Kot na vsakem trgu, se tudi na trgu dela pojavljata ponudba in povpraševanje. Iskalci zaposlitve posedujejo določena znanja in veščine, ki pa jih ponujajo tistim, ki za opravljanje dela iščejo primerne kandidate. Na trgu dela se tako na eni strani pojavljajo tisti, ki si želijo spremembe na področju dela, so brezposelni in si želijo zaposlitve ali pa tisti, ki imajo delovno mesto in si ga želijo zamenjati, in na drugi strani delodajalci, ki imajo prosta delovna mesta ali pa imajo delovna mesta v danem trenutku zasedena z neprimernim kadrom.

Cilj vsake države je seveda čim bolj razvito gospodarstvo, saj se s tem večajo zaposlitvene možnosti. Poleg gospodarstva pa države stremijo tudi k čim višji ravni zaposlenosti in čim višji ravni izobrazbene strukture prebivalcev. Državam članicam EU naj bi pri tem pomagala Lizbonska strategija.

Strategija temelji na treh sklopih, in sicer:

- ustvariti Evropo bolj privlačno za delo in investicije,
- izboljšati znanje in inovativnost,
- ustvariti več in boljša delovna mesta.

Za spopadanje s težavami so države članice EU sprejele Strategijo Evropa 2020, s katero bo zagotovljena rast v EU v prihodnjem desetletju. EU si je postavila cilj, da postane pametno, trajnostno in vključujoče gospodarstvo. Pametna rast zato, ker ima Evropa v primerjavi z nekaterimi drugimi gospodarstvi nižjo rast, razlogi pa so predvsem razlike v produktivnosti, staranju prebivalstva in sistemu izobraževanja. Cilj pametne rasti je povečanje uspešnosti EU na področju izobraževanja, raziskav in inovacije ter na področju digitalne družbe. (Vladni portal z informacijami o življenju v Evropski uniji, 2011).

Na trgu dela se srečujejo iskalci zaposlitve z znanji, veščinami in delovnimi izkušnjami ter delodajalci, ki iščejo kandidate za prosta delovna mesta. Podjetja in ustanove s svojim povpraševanjem ustvarjajo odprt trg dela. Poleg delodajalcev pa trg dela s svojimi željami po doseganju osebnih in poklicnih ciljev sooblikujejo tudi državljani. V današnjem času se človeški kapital razvija zelo hitro in se pogosto ne ozira na potrebe trga dela. Kadar pride do neskladja med ponudbo in povpraševanjem so nujni ukrepi za uravnoteženje nastalega stanja. Uravnoteževanje je možno na obeh straneh. S strateškimi načrti lahko država sledi povpraševanju podjetji in zagotavlja ustrezno izobraževalno in zaposlitveno politiko, lahko pa se spodbuja razvoj gospodarstva, ki bo v svoje produkte sposobno vgraditi dovolj visoko strokovnih in splošnih znanj, da bo lahko sprejelo ponudbo izobražene in usposobljene delovne sile.

V Sloveniji za politiko zaposlovanja skrbi Direktorat za trg dela in zaposlovanja. Ena od prednostnih nalog direktorata je uresničevanje ciljev razvoja trga dela in politike

zaposlovanja, ki temelji na Evropski strategiji zaposlovanja. Direktorat na osnovi analiz vsako leto opredeli prednostne naloge pri razreševanju najbolj perečih problemov na področju zaposlovanja. Pri nas je s 1. 1. 2011 začel veljati nov Zakon o urejanju trga dela, ki ima predvsem 4 cilje, in sicer:

- povečanje varnosti iskalcev zaposlitve,
- vzpostavitev mreže izvajalcev, ki bo omogočala hitrejše odzivanje države na dinamične spremembe na trgu dela,
- povečanje učinkovitosti izvajanja ukrepov aktivne politike zaposlovanja in
- zmanjšanje administrativnih obremenitev za podjetja in osebe na trgu dela.

Svetlik (Svetlik, 1985) trg dela predstavi kot sestav zaloge, dinamike in tokov. Povpraševanje po delovni sili sestavljata dve glavni zalogi: prosta oziroma nezasedena delovna mesta ali aktualno povpraševanje in zasedena delovna mesta ali realizirano povpraševanje. Ponudbo delovne sile sestavljajo tri vrste zalog: 1. vsi zaposleni (realizirana ponudba, ki je enaka realiziranemu povpraševanju), 2. iskalci zaposlitve oziroma brezposelni delavci (aktualna ponudba), 3. osebe, ki niso niti zaposlene niti ne iščejo dela, vendar so sposobne in pod določenimi pogoji tudi pripravljene na zaposlitev (potencialna ponudba). Med temi zalogami potekajo tokovi, ki spreminjajo njihovo velikost in obseg brezposelnosti in se tako nenehno spreminjajo.

Na slovenskem trgu dela je Kajzer (Kajzer, 2005, str. 37) predstavila 4 ključne probleme:

1. Nizka stopnja zaposlenosti in visoka stopnja brezposelnosti nizko izobraženih, kar je glavni problem brezposelnosti v Sloveniji. Za Slovenijo je značilna nizka stopnja zaposlenosti v storitvah in malo zaposlitev s krajšim delovnim časom med starejšimi, ki je v EU precej razvita, pri nas pa še dokaj neobičajna.
2. Izredno nizka stopnja zaposlenosti starejših, ki je kot posledica reševanja odkrite brezposelnosti s predčasnim upokojevanjem in malo razširjenim delom s krajšim delovnim časom med starejšimi.
3. Sorazmerno visoka stopnja brezposelnosti mladih (15–24 let).
4. Neintenzivno upravljanje s človeškimi viri v podjetjih. Premalo pozornosti je namenjeno upravljanju s človeškimi viri, izobraževanje in usposabljanje zaposlenih pa se pogosto zanemarja.

Trg dela pa se je v zadnjih nekaj letih v Sloveniji zelo spreminjal. Od leta 1993 pa vse do 2008 so bili gospodarski rezultati ugodni. Gospodarstvo je postajalo vedno bolj konkurenčno in usmerjeno v izvoz. Pod vplivom aktualne gospodarske in finančne krize pa se je po letu 2008 začela nagla degradacija gospodarske blaginje. Rušenje gospodarstva pogubno vpliva tudi na trg dela. Obratno sorazmerno z večanjem obsega krize, se je začel upad delovno aktivnih prebivalcev.

2.1 BREZPOSELNOST

Brezposelnost definira stanje posameznika, ko le-ta nima uradne zaposlitve. V skladu z opredelitvijo Mednarodnega urada za delo (ILO) med brezposelne štejemo ljudi, ki so: brez dela, na razpolago za delo in iščejo delo v proučevanem obdobju. Da je kdo obravnavan kot brezposeln, mora izpolnjevati vse tri pogoje. Stopnja brezposelnosti predstavlja odstotni delež brezposelnih oseb v aktivnem prebivalstvu in se izračunava po dveh metodologijah; kot anketna ali kot registrirana brezposelnost. Ločimo sezonsko, frikcijsko in strukturno brezposelnost. Medtem ko sta prvi dve obliki razmeroma kratkotrajnega značaja, je strukturna brezposelnost najhujši primer. Ker je posledica neskladja med ponudbo in povpraševanjem, je torej močno povezana z izobraževalnim sistemom. Izobraževalni sistem s svojim delovanjem namreč ustvarja določeno strukturo delovne sile, ki se pojavlja na trgu dela kot ponudba. Če sistem ne sledi strukturi in potrebam gospodarstva ali če njegove spremembe niso dovolj hitre, pride do nasičenja določene delovne sile in do primanjkljaja druge delovne sile. Po besedah Angelce Ivančič (Ivančič, 1999) je delež mladih v strukturni brezposelnosti dober indikator varnosti zaposlitve.

Svetlik (Svetlik, 1985, str. 25–45) brezposelnost deli v štiri skupine:

1. Prostovoljna brezposelnost: nastopi takrat, ko delavci po svoji volji izstopijo iz delovnega procesa in niso več pripravljeni delati za "normalne plače". Prav njihova svobodna volja je tisti zunanji dejavnik, ki ruši tržno ravnovesje, zato je krivda za brezposelnost na strani tistih, ki so z njo prizadeti. Za prostovoljno brezposelne se štejejo tisti, ki nočejo sprejeti dela za nižjo plačo, kot se jim zdi primerna, se nočejo preseliti v kraj, kjer so na voljo prosta delovna mesta, ali tisti, ki se niso pripravljene ustrezno prekvalificirati. Prostovoljna brezposelnost bi lahko bila povezana z različnimi oblikami pomoči, ki jih dobijo brezposelni. Ker naj bi bile te pomoči previsoke, delavci raje zapuščajo delo, se ne zaposlujejo in so izbirčnejši pri iskanju nove zaposlitve.

2. Tehnološka brezposelnost: nastaja na drugi strani povpraševanja po delu. Je posledica inovacij, uvajanja novih tehnologij, ki zmanjšujejo število delovnih mest. Zaradi tega prihaja do odpuščanja delavcev. Nova tehnologija sicer povečuje produktivnost dela, vendar pa ne omogoča kreiranja novih proizvodenj in delovnih mest.

3. Odkrita brezposelnost: predstavlja jo ponudba delovne sile oziroma tiste osebe, ki so kot brezposelne registrirane na Zavodu RS za zaposlovanje (ZRSZ). Prva izmed oblik odkrite brezposelnosti je frikcijska brezposelnost, ki nastopi zaradi občasnih motenj, ki vplivajo na delovanje trga dela (sezonska nihanja in občasne spremembe). Za to vrsto brezposelnosti je značilno, da je kratkotrajna in manjšega obsega. Druga oblika odkrite brezposelnosti je brezposelnost premajhnega povpraševanja, za katero je značilna cikličnost (kot posledica ciklične recesije, znane za vsako tržno gospodarstvo). Ta vrsta brezposelnosti je najtežja in najdalgotrajnejša. Za njeno omejevanje so potrebni dodatni ukrepi države (s področja fiskalne, kreditno-monetarne politike, zunanjetrgovinske in

davčne politike). Tretja oblika odkrite brezposelnosti pa je strukturna brezposelnost, ki nastaja takrat, ko prihaja med ponudbo in povpraševanjem do neskladja. Ali ne ustrezajo delovne sposobnosti iskalcev zaposlitve ali pa delovna mesta niso prilagojena sposobnostim ljudi. Tudi ta oblika brezposelnosti je praviloma dolgotrajna, v njej pa se največkrat nahaja skupina mladih.

4. Prikrita brezposelnost: v tem primeru gre lahko za podzaposlenost (ko bi zaposleni ali samozaposleni želeli delati več ali na zanje primernejših mestih) ali pa za latentno brezposelnost (ko ljudje niso zaposleni in ne iščejo zaposlitve, vendar so se pripravljene takoj ali ob določenih pogojih zaposliti).

Trenutno je na Zavodu za zaposlovanje prijavljenih 107.081 oseb, ki iščejo zaposlitev, kar je 1,4 % manj kot mesec prej. Julij 2011 je bil že četrti mesec zaporedoma, ki je beležil upad brezposelnosti. Brezposelnih mladih do 30. leta je bilo tako maja nekaj več kot 15.500, kar pomeni četrtno vseh brezposelnih v Sloveniji.

Povprečen čas brezposelnosti v Sloveniji je 1 leto 8 mesecev in 26 dni in se od februarja 2011 podaljšuje. Kljub temu pa mladi iskalci zaposlitve na službo čakajo znatno manj časa, saj na zaposlitev v povprečju čakajo 6,7 meseca. V preteklih letih so bile čakalne dobe ravno tako v prid mladim iskalcem, leta 2009 so tako mladi na zaposlitev čakali dobrih 9 mesecev, medtem ko starejši približno leto in pol. Leta 2010 se je čakalna doba mladih dodatno znižala in sicer na 8,1 meseca, za ostale pa zvišala na 19,6 mesecev. (ZRSZ, 2011)

Največ brezposelnih mladih do 26. leta starosti na dan 30. 4. 2010 je s V. stopnjo izobrazbe (34,6 %), sledijo I. stopnja izobrazbe oz. dokončana OŠ (30,3 %), IV. stopnja izobrazbe (23,0 %), II. stopnja izobrazbe (6 %) ter VII. stopnja izobrazbe (3,9 %). Enako velja za iskalce prve zaposlitve, tudi tu jih je največ s V. stopnjo izobrazbe (40,6 %) (I. stopnja – 30,7 %, VII. stopnja in več – pribl. 12,2 %). (Eurydice Slovenija, 2010)

2.2 MLADI NA TRGU DELA

Posebna skupina, ki šele vstopa na trg dela in zahteva posebno obravnavo, so mladi. V skupino mladih spadajo iskalci zaposlitve med 15 in 34 let starosti. Ta skupina je najbolj izpostavljena spremembam na trgu dela in beleži izjemno visoko stopnjo brezposelnosti. Še posebej so izpostavljeni iskalci prve zaposlitve. Problem je obsežen in dolgotrajen, prepoznavna pa ga tako Slovenija kot tudi Evropska unija.

Trg dela je tesno povezan z izobraževanjem. Človeški kapital je neprecenljiva vrednota vsake države. Kljub temu Mencin Čeplak opozarja, da izobrazba, čeprav je pomembna, ne zagotavlja zaposlitve. Ne glede na končno stopnjo izobrazbe je v življenju posameznika prehod iz izobraževanja na trg dela prelomno obdobje. Na račun večje dostopnosti terciarnega izobraževanja in drugih faktorjev povezanih s tem, se starost oseb ob tem prehodu dviga. Osebe, ki se odločijo za terciarno izobraževanje, v izogib brezposelnosti po pridobljeni diplomii namenoma podaljšujejo čas študija. Poleg tega visoka stopnja

izobrazbe brez delovnih izkušenj pri delodajalcih ni posebno cenjena. Kljub temu se mladi brezposelni hitreje zaposlujejo kot starejši, saj so bolj prilagodljivi in pripravljeni sprejeti različne zaposlitve. Vseeno pa se veliko mladih giblje v t.i. 'sivih conah' zaposlovanja. To pomeni, da se zaposlujejo v lokalnih polformalnih mrežah. Veliko mladih je zaposlenih za določen čas, kar konstantno predstavlja grožnjo brezposelnosti, saj vedno manj tovrstnih zaposlitev vodi v zaposlitev za nedoločen čas. Zaposlitev za nedoločen čas ima za mlade še posebno vlogo v procesu osamosvajanja in načrtovanja življenjskih skupnosti.

Trbanc (Svetlik et al., 2002) navaja, da so mladinski trgi delovne sile segment, ki je najbolj izpostavljen različnim nihanjem in kjer so pritiski po prožnosti in prilagodljivosti največji. Dejavniki, ki vplivajo na zaposlitvene možnosti mladih, so kompleksni in med seboj prepleteni. Posledično je težko ločiti vzroke od posledic. Kot pravi Trbanc (Svetlik et al., 2002), je potrebno znižanje stopnje mladinske brezposelnosti pripisati manjši populaciji in ne uspešnemu vključevanju v trg dela. Avtorica opozarja, da je kljub perečemu problemu le malo ciljnih programov, ki bi povečevali možnosti zaposlovanja mladih, zlasti za pridobitev prve zaposlitve. Pred več kot desetletjem smo v Sloveniji poznali program prostovoljnih pripravništev, preko katerega so mladi lahko pridobivali delovne izkušnje. Delo sicer ni bilo plačno, povečalo pa je možnost pridobitve prve zaposlitve. Kljub temu, da podatki kažejo, da je leta 1993 kar 88 % prvih zaposlitev baziralo na omenjenem programu, pa je bil le-ta ukinjen. Danes se država poslužuje drugih ukrepov in politik za reševanje problema mladih na trgu dela. Med vsemi je najbolj znana t.i. aktivna politika zaposlovanja (APZ), ki jo poznajo vse države članice EU.

2.3 DEFICITARNI IN SUFICITARNI POKLICI

Deficitarni poklici predstavljajo podhranjena področja oz. znanja. Suficitarni poklici pa so tisti, kjer se pojavlja presežek ponujenega kadra. ZRSZ vsako leto izdela seznam deficitarnih in suficitarnih poklicev. Seznam je izdelan na podlagi aktualnega povpraševanja delodajalcev po delavcih, podatkov o povprečnem številu brezposelnih oseb ter podatkov o številu izdanih delovnih dovoljenjih. Letni pregled deficitarnih in suficitarnih poklicev je osnova za vključevanje brezposelnih oseb v posamezne aktivnosti – ukrepi aktivne politike zaposlovanja in v zaposlitev. Metodologija za določanje deficitarnih in suficitarnih poklicev je določena v 40. členu Pravilnika o izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja (Ur.l. št. 5/07).

Po podatkih ZRSZ so v Sloveniji najbolj iskani diplomanti naslednjih smeri: strojništva, računalništva in informatike, elektrotehnike, gradbeništva, doktorji medicine ter diplomirane medicinske sestre. Podobno je tudi v državah Evropske unije, kjer so najbolj iskani sistemski in računalniški inženirji, računalniški programerji, strojni inženirji, doktorji medicine in medicinske sestre ter gradbeni inženirji. Že nekaj let so te informacije na voljo dijakom v srednjih šolah z namenom preusmeritve kadra v deficitarne panoge. V Sloveniji, pa tudi drugod po svetu, bo v prihodnje zaradi staranja prebivalstva največje povpraševanje v zdravstvu, in sicer na vseh izobrazbenih ravneh; od bolničarjev in negovalcev do zdravnikov specialistov. Zdravniki so kot deficitaren poklic opredeljeni prav

v vseh območnih službah Zavoda RS za zaposlovanje, stanje na področju zobozdravstva pa je zelo podobno, le da zobozdravnikov ni primanjkovalo v koprski območni službi. Na področju naravoslovja in tehnike so deficitarni poklici predvsem z višjo, univerzitetno, izobrazbo. K pojavu deficitarnih poklicev prispevajo tudi nizek družbeni ugled in nizko plačilo.

Med suficitarne poklice se štejejo poklici, pri katerih v posamezni območni službi Zavoda RS za zaposlovanje ponudba registrirano brezposelnih oseb presega povpraševanje delodajalcev v preteklem koledarskem letu, in sicer za 50 in več odstotkov po programih nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja, ter za 80 in več odstotkov po programih srednjega, višjega in visokega izobraževanja. (Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja, Uradni list RS, št. 2/2006, Ljubljana 2006).

Na trgu dela je jasno vidno, kateri poklici so deficitarni in kateri suficitarni. Eden izmed vzrokov za nastanek deficitarnih poklicev je pomanjkanje oziroma odsotnost promocije deficitarnih poklicev. Trenutno poteka projekt Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve v sodelovanju z Zavodom RS za zaposlovanje, Centrom za poklicno izobraževanje in drugimi socialnimi partnerji To bo moj poklic, v katerem so pripravili promocijo deficitarnih poklicev. Projekt vsebuje 64 televizijski oddaj, kjer bo predstavljenih 32 poklicev.

Pojav tako deficitarnih kot suficitarnih poklicev ustvarja velik problem. Pomanjkanje usposobljenega kadra na eni strani negativno vpliva na gospodarstvo in gospodarsko rast. Poleg tega pomanjkanje na eni strani pomeni presežek ponudbe delovne sile na drugi strani. Osebe usposobljene za suficitarne poklice težje dobijo zaposlitev, kar posledično povzroča še druge probleme.

2.4 ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ZAPOSLOVANJE

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju Zavod oziroma ZRSZ) je del javne uprave, a je v okviru Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve samostojna pravna oseba s statusom javnega zavoda, ki deluje enotno za območje Republike Slovenije. Zavod deluje organizacijsko oziroma funkcionalno na sedežu Zavoda z vodstvom in centralno službo ter v območnih službah z Uradi za delo. Uporabniki storitev Zavoda so brezposelne osebe, delodajalci, štipendisti in prosilci za študentska posojila, osebe, ki potrebujejo strokovno pomoč pri zaposlovanju in poklicni orientaciji, strokovne institucije, izvajalci programov zaposlovanja, socialni partnerji ter javnost. Danes deluje v Sloveniji dvanajst območnih služb in devetindeset uradov za delo.

ZRSZ je osrednja izvajalska institucija politike zaposlovanja v Sloveniji in najpomembnejši posrednik med aktualno ponudbo in povpraševanjem na trgu dela. Posreduje pretežno informacijske aktivnosti, ki vplivajo na nižanje števila brezposelnih oseb in zmanjšanje strukturnih neskladij na trgu dela. Zavod posreduje brezposelne na prosta delovna mesta,

sodeluje z delodajalci in zasebnimi agencijami za zaposlovanje. Uvajajo se Centri za poklicno informiranje in svetovanje ter odprti sistem sprejema strank na uradih za delo, kjer lahko stranke dobijo različne informacije o trgu dela in možnosti zaposlovanja.

Glavne naloge, ki jih izvaja ZRSZ, so (Glazer, Hazl, 2002):

- posredovanje zaposlitev in zaposlitveno svetovanje,
- zavarovanje za primer brezposelnosti,
- programi in ukrepi politike zaposlovanja,
- izdajanje delovnih dovoljenj za delo in zaposlovanje tujcev,
- državni program štipendiranja mladine,
- poklicna usmeritev,
- izdelava analitičnega, razvojnega in drugega strokovnega gradiva temeljnih dejavnosti Zavoda,
- obveščanje o trgu dela.

Dejavnost Zavoda je financirana iz državnega proračuna. Posebno pozornost posveča strokovnemu usposabljanju zaposlenih, le-ti morajo imeti opravljen poseben strokovni izpit. Ker si je ZRSZ kot enega izmed ciljev zastavil, da čim bolj obvešča svoje stranke o zaposlitvenih možnostih, je že leta 1996 med prvimi zavodi v Evropi oblikoval svojo domačo spletno stran (Glazer, Hazl, 2002).

3 TERCIARNO IZOBRAŽEVANJE

V današnjem času se vse več mladih odloča za nadaljevanje šolanja na tretji stopnji oziroma terciarnem nivoju. Želja vsakega posameznika je najti dobro zaposlitev, visoko plačo, ipd., kar naj bi mu diploma tudi omogočila. Ravno zaradi naraščajočega zanimanja za študij se je v razvitem svetu pojavila potreba po izpopolnjenem klasifikacijskem ogrodju za zbiranje podatkov in prikazovanje nacionalnih in mednarodnih statistik ter statističnih kazalnikov.

Tako je UNESCO izdal mednarodno standardno klasifikacijo izobraževanja ISCED, ki naj bi olajšala primerjavo izobraževalnih sistemov med državami. Klasifikacija ISCED 1997 se lahko aplicira v vseh državah in velja za različne stopnje in smeri izobraževanja. V sistemu izobraževanja, ki je po ISCED razdeljen na šest stopenj, zadnji dve predstavljata terciarno izobraževanje. Najvišjo kvalifikacijsko raven predstavlja pridobitev doktorata, medtem ko v peto raven spadajo višješolska, visokošolska in univerzitetna izobrazba ter magistrski in specialistični študij. Terciarno oziroma visoko izobraževanje je del logičnega zaporedja sistema izobraževanja, in sicer sledi primarnemu (ta zajema osnovno izobraževanje) in sekundarnemu izobraževanju (praviloma zajema srednje, lahko pa vključuje tudi del osnovnega izobraževanja). V današnjem času je bolj kot kdaj koli prej pomembna vstopnica za vključitev na trg dela. (UNESCO, 1997)

Terciarno izobraževanje pokriva zelo širok spekter znanj, ki pa se med seboj lahko tudi zelo razlikujejo. Razvrstitev glede na področja izobraževanja določa klasifikacija KLASIUS. KLASIUS področja usposabljanja deli na 8 skupin, in sicer: 1. izobraževalne vede in izobraževanje učiteljev, 2. umetnost in humanistika, 3. družbene, poslovne, upravne in pravne vede, 4. naravoslovje, matematika in računalništvo, 5. tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo, 6. kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, veterinarstvo, 7. zdravstvo in sociala, 8. storitve.

V Sloveniji visoko šolstvo ureja Zakon o visokem šolstvu. Zakon študijske programe razdeli na tri nivoje akademske kvalificiranosti. Na dan 30. 6. 2010 pa je bilo pri Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo vpisanih 316 študijskih programov prve stopnje.

3.1 BOLONJSKI ŠTUDIJSKI PROGRAM

Študijski program, ki nosi ime po mestu podpisa deklaracije, so v Bologni leta 1999 podpisali visokošolski ministri 29 evropskih držav. Med državami podpisnicami je bila tudi Slovenija. Z deklaracijo so ministri zahtevali pot visokega šolstva v Evropi. O napredku zahtevane poti so ministri poročali na skupnih sestankih na vsaki dve leti, kjer so se dogovorili tudi o smereh nadaljnjega razvoja procesa. Glavni cilj je bila izgradnja odprtega in konkurenčnega evropskega visokošolskega prostora do leta 2010. Tak sistem omogoča prost pretok študentov znotraj Evrope. Za doseg cilja so se poslužili mnogih ukrepov, kot

so vzpostavitev primerljivih in preglednih visokošolskih struktur in stopenj, vzajemno priznavanje relevantnih in primerljivih visokošolskih kvalifikacij, vzpostavitev medsebojno priznanih kreditnih sistemov in sistemov zagotavljanja kakovosti, spodbujanje mobilnosti študentov in visokošolskih učiteljev, razvijanje evropske dimenzije v izobraževanju ter večje konkurenčnosti evropskega visokega šolstva v svetu. Od leta 1999 je bolonjski program privzelo že 47 držav.

“Cilji bolonjskega procesa iz berlinskega komunikeja:”

- Zagotavljanje kakovosti visokega šolstva.
- Sprejetje dvo- oziroma tristopenjskega sistema študija.
- Pospeševanje mobilnosti študentov, akademskega in administrativnega osebja.
- Vzpostavitev kreditnega sistema (ECTS) za vrednotenje študijskih obveznosti.
- Priznavanje stopenj: sprejem sistema lahko prepoznavnih in primerljivih stopenj.
- Aktivna udeležba visokošolskih zavodov, učiteljev in študentov v bolonjskem procesu in sodelovanje študentov pri upravljanju visokega šolstva.
- Pospeševanje evropske dimenzije v visokem šolstvu.
- Pospeševanje privlačnosti evropskega visokošolskega prostora.
- Vseživljenjsko učenje.
- Evropski visokošolski prostor in evropski raziskovalni prostor – dva stebra na znanju temelječe družbe. (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, 2011)

3.1.1 BOLONJSKI PROCES V SLOVENIJI

Slovenija je v Bologni leta 1999 podpisala deklaracijo o Evropskem visokošolskem prostoru. Udejanjanje t.i. bolonjskega procesa pa se je začelo leta 2003 z Uredbo o javnem financiranju visokošolskih in drugih zavodov, članic univerz. Bolonjski sistem ima tri prednostne naloge, in sicer a) uvedba sistema visokošolskega izobraževanja z dvema oz. tremi stopnjami, b) stopnje morajo biti prepoznavne in predvsem primerljive in c) uvedba nacionalnega sistema za zagotavljanje kakovosti.

Tri stopnje v bolonjskem sistemu pomenijo prvo stopnjo, ki je dodiplomsko izobraževanje, drugo stopnjo, ki predstavlja magistrski študijski program, in najvišjo tretjo stopnjo za pridobitev doktorske izobrazbe. Poleg delitve študija na tri stopnje bolonjski sistem zahteva akreditacijske postopke za vrednotenje in univerzalno točkovanje posameznih študijskih programov. Zahtevana je tudi priloga k diplomam, ki podaja jasno sliko o diplomantovih znanjih in uspešnosti. Za Slovenijo bolonjski sistem prinaša tudi poenotenje priznane ravni dosežene izobrazbe z ostalimi državami EU. V septembru 2004 so bila sprejeta Merila za akreditacijo visokošolskih zavodov in študijskih programov Sveta RS za visoko šolstvo, v novembru 2004 Merila za spremljanje, ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti visokošolskih zavodov, študijskih programov ter znanstvenoraziskovalnega, umetniškega in strokovnega dela Nacionalne komisije za kvaliteto visokega šolstva, novembra 2004 pa še merila za kreditno vrednotenje študijskih

programov po ECTS Sveta RS za visoko šolstvo. Prenovljeni študijski programi so bili objavljeni v Razpisu za vpis v študijsko leto 2005/2006.

Z namenom zmanjšanja brezposelnosti diplomantov so bolonjski študijski programi bolj usklajeni s trgom dela in potrebami na trgu dela. V študijski proces vpeljujejo več praktičnega usposabljanja in več individualnega dela med profesorji in študenti. To naj bi pripomoglo k večji pripravljenosti diplomantov na realne razmere v zaposlitvi in jim dalo dodatno širino, po kateri tožijo delodajalci po vsej Evropi.

Bolonjske študijske programe smo pri nas uvajali postopno, a najkasneje do začetka študijskega leta 2009/2010. Danes za vse visokošolske zavode velja, da se je možno vpisati le na nove, bolonjske študijske programe. Študentje, ki so vpisani na stare študijske programe, jih morajo zaključiti do izteka študijskega leta 2015/2016. Po tem roku bodo morali vpisati bolonjski program.

3.2 UNIVERZE IN RAZPISANA MESTA ZA ŠTUDIJ

Univerza je pri izvajanju svoje dejavnosti avtonomna in razvija znanosti in stroke, tako da prek svojih članic opravlja izobraževalno dejavnost, znanstvenoraziskovalno dejavnost ter druge dejavnosti, ki jih je s soglasjem ustanovitelja določila v svojem statutu. Članice univerze opravljajo znanstvenoraziskovalno dejavnost iz enega ali več sorodnih oziroma med seboj povezanih znanstvenih področij, disciplin in strok.

V Sloveniji je med univerzami največja Univerza v Ljubljani, ki združuje 23 fakultet in 3 umetniške akademije, po velikosti ji sledijo Univerza v Mariboru s 16 fakultetami, Univerza na Primorskem s 5 fakultetami in dvema visokima strokovnima šolama, najmanjša pa je Univerza v Novi Gorici s 5 fakultetami in eno visoko strokovno šolo. Poleg javnih zavodov pa obstaja še 26 privatnih. V študijskem letu 2010/2011 je bilo na vseh zavodih skupaj vpisanih 77952 študentov. Slovenija se je pridružila drugim državam in postopoma prehajala na bolonjski študijski program, ki se od leta 2009/2010 izvaja na vseh zavodih.

Univerza v Ljubljani je bila ustanovljena 1.10.1919. 12. novembra istega leta so bili izvoljeni rektor in dekani, 3. decembra pa je bilo prvo predavanje. [2] V prvem letu ustanovitve se je na univerzo vpisalo 942 študentov, 28 žensk in 914 moških. V študijskem letu 2007/2008 pa je bilo vpisanih že 47.465 študentov. [3] Glavna zgradba univerze, Rektorat Univerze (Kongresni trg 12, 1000 Ljubljana), se nahaja v samem središču Ljubljane v Deželnem dvorcu. Do pred dvema desetletjema je bila edina univerza v Sloveniji, potem se je spisku kot druga pridružila Univerza v Mariboru. Univerza slovi po kakovostnem izobraževanju na humanističnem, znanstveno-tehničnem, medicinskem in drugih znanstvenih področjih. Mednarodna dejavnost Univerze v Ljubljani je usmerjena na znanstveno in raziskovalno sodelovanje z drugimi univerzami.

Univerza v Mariboru je bila ustanovljena leta 1975, njeni zametki pa segajo v leto 1859, ko je bila na pobudo tedanjega lavantinskega in prvega mariborskega škofa Antona

Martina Slomška ustanovljena Visoka bogoslovna šola. Več višjih šol, ki so postale osnova za kasnejšo univerzo, pa je bilo ustanovljenih konec 50. ter v začetku 60. let 20. stoletja: leta 1959 Višja komercialna šola in Višja tehniška šola, 1960 Višja agronomska šola, Višja pravna šola in Višja stomatološka šola, 1961 pa Pedagoška akademija. Slovesna razglasitev ustanovitve Univerze v Mariboru je bila 19. septembra 1975.

Univerza na Primorskem je bila ustanovljena leta 2003. Univerza na Primorskem uresničuje svoje poslanstvo z izobraževalnim, znanstvenoraziskovalnim, strokovnim in umetniškim delom. Njeno delovanje usmerjajo nacionalni programi, strateški dokumenti Republike Slovenije ter smernice razvoja enotnega evropskega visokošolskega in raziskovalnega prostora, s posebnim poudarkom na sredozemski regiji.

Tabela 1: Število vpisanih študentov na javne univerze v RS, študijsko leto 2010/2011

KLASIUS	Univerza v Ljubljani	Univerza v Mariboru	Univerza na Primorskem
1 Izobraževanje	4.886	2.350	1.137
2 Umetnost in humanistika	4.991	774	321
3 Družbene vede, poslovne vede in pravo	12.934	4.928	1.464
4 Znanost, matematika in računalništvo	4.271	986	313
5 Tehnika, proizvodne in predelovalne tehnologije in gradbeništvo	10.261	4.659	0
6 Kmetijstvo in veterina	1.676	488	19
7 Zdravstvo in sociala	6.157	1.359	714
8 Storitve	1.352	2.287	1.215
SKUPAJ	46.528	17.829	5.183

Vir: Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, 2011

Tabela 1 prikazuje število vpisanih študentov v javne univerze v študijskem letu 2010/2011. Podatki v tabeli kažejo razliko v velikosti posameznih javnih univerz. Za primerjavo lahko navedemo, da je bilo za Univerzo v Novi Gorici, ki je privaten zavod, podeljenih 409 koncesij. Tabela 2 prikazuje število vpisanih študentov po študijskih smereh (KLASIUS), tabela 3 pa število diplomantov po enaki, KLASIUS klasifikaciji.

Tabela 2: Študentje terciarnega izobraževanja po področjih izobraževanja mednarodne standardne klasifikacije KLASIUS

KLASIUS	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1 Izobraževanje	10183	10118	9703	9298	8822	8497	8234
2 Umetnost in humanistika	8559	8596	9022	9365	9341	9566	9078
3 Družbene vede, poslovne vede in pravo	49207	49903	48310	45372	43437	43025	37134
4 Znanost, matematika in računalništvo	6029	6241	6446	6827	7066	7685	7530
5 Tehnika, proizvodne in predelovalne tehnologije in gradbeništvo	17753	17962	19374	20952	21787	21734	20915
6 Kmetijstvo in veterina	3565	3506	3705	3819	3788	3689	3435
7 Zdravstvo in sociala	8032	8462	8381	8720	9283	10006	10664
8 Storitve	8900	10006	11003	11092	10867	10671	10144
SKUPAJ	112228	114794	115944	115445	114391	114873	107134

Vir: SURS, 2011

Glede na študijska področja prevladujejo v Sloveniji študentje družbenih, poslovnih, upravnih in pravnih ved (32 %), le približno 3 % jih je vpisanih na študijske programe s področja kmetijstva, gozdarstva, ribištva, veterinarstva. Na področjih naravoslovja, matematike in računalništva ter tehnike, proizvodne tehnologije in gradbeništva je vpisanih 26,8 % študentov (7,2 % na področju naravoslovja, matematike in računalništva ter 19,6 % na področju tehnike, proizvodne tehnologije in gradbeništva). (Republika Slovenija, Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, 2011).

Tabela 3: Diplomanti terciarnega izobraževanja po področjih izobraževanja mednarodne standardne klasifikacije KLASIUS

KLASIUS	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1 Izobraževanje	1457	1606	1578	1492	1421	1421
2 Umetnost in humanistika	875	861	867	983	981	1120
3 Družbene vede, poslovne vede in pravo	7017	7183	8504	8282	8591	8704
4 Znanost, matematika in računalništvo	558	638	601	731	700	803
5 Tehnika, proizvodne in predelovalne tehnologije in gradbeništvo	2219	2259	2168	2105	2337	2434
6 Kmetijstvo in veterina	340	383	412	402	425	452
7 Zdravstvo in sociala	1357	1723	1703	1312	1335	1359
8 Storitve	1065	1134	1312	1373	1432	1810
SKUPAJ	14888	15787	17145	16680	17222	18103

Vir: SURS, 2011

Več podatkov o izobraževanju bo podanih v poglavju 5.

4 UKREPI DRŽAVE ZA ZMANJŠANJE STRUKTURNEGA NESKLADJA

Trg dela ima velik vpliv tako na ekonomsko kot na socialno stanje v družbi. Delovanje trga dela nima samo pozitivnih posledic, ampak tudi negativne, med katere spada tudi brezposelnost. Za zmanjšanje neželjenih in neoptimalnih učinkov trga dela, je le-tega potrebno regulirati. Pri tem ločimo posredno in neposredno regulacijo. Kadar govorimo o neposredni regulaciji, praviloma govorimo o zakonih in uredbah, ko govorimo o posredni regulaciji, pa mislimo na politike in ukrepe. V nadaljevanju je predstavljenih pet mehanizmov, ki se jih poslužuje država za regulacijo trga dela, reševanje problema brezposelnosti in usmerjanje ter vodenje pretoka znanja in človeškega kapitala v skladno in trenutnemu stanju primerno strukturo ponudbe in povpraševanja. Pri vseh predstavljenih mehanizmih so poudarjeni tisti deli, ki uporabljajo izobraževanje kot eno od metod za doseganje zadanih ciljev.

4.1 STRATEGIJA RAZVOJA SLOVENIJE

»Izhodišče za izvajanje javne politike usmerjevanja v visoko izobraževanje predstavlja Strategija razvoja Slovenije (SRS), ki jo je pripravil Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (UMAR), sprejela pa Vlada RS junija 2005. SRS je krovna nacionalna razvojna strategija, ki izhaja iz načel trajnostnega razvoja in integracije razvojnih politik. Vsi ostali nacionalni programi, ostale strategije in drugi razvojni dokumenti morajo biti skladni s splošnimi strateškimi usmeritvami, hkrati pa morajo biti usklajeni tudi z drugimi dokumenti, ki so namenjeni doseganju istih ali podobnih ciljev.« (Strategija razvoja Slovenije, 2005)

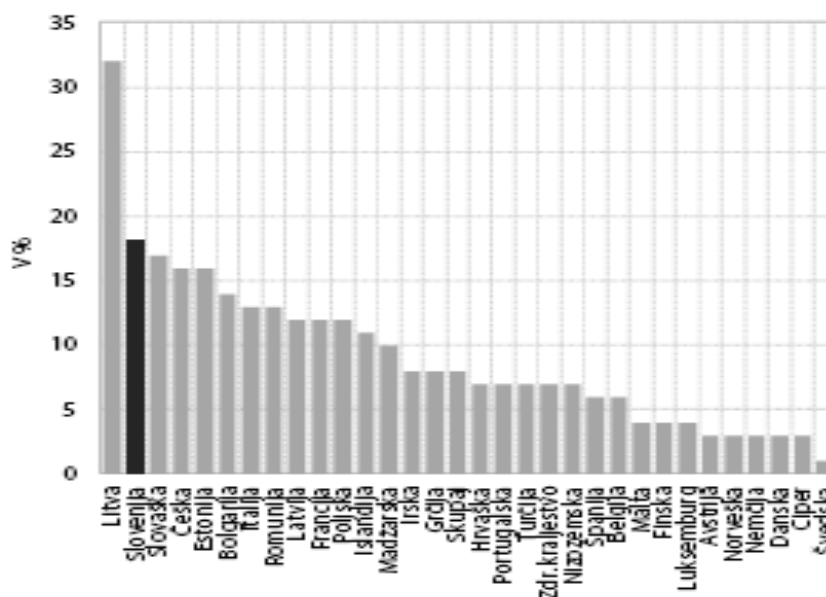
Tematika je obravnavana tudi v Strategiji razvoja Slovenije, vendar ne neposredno. Posredni ukrepi, ki so navedeni, se pojavljajo v dokumentu ločeno. Znotraj okvirja "učinkovitega ustvarjanja, dvosmernega pretoka in uporabe znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta" je kot ukrep navedeno povečanje vpisa na naravoslovno-tehniške smeri" (UMAR 2005, točka 29). Natančnejša opredelitev ukrepa se nahaja v Akcijskem načrtu, kjer je zapisano, da bi bilo potrebno "uvesti diferencirane štipendije in diferencirana merila financiranja visokošolskih organizacij s ciljem spodbujanja vpisa na naravoslovne in tehniške študije, vključno z informatiko." (UMAR 2005, točka 30)

Problematika deficitarnih poklicev je znotraj SRS-ja obravnavana tudi v okviru "moderne države in večje zaposlenosti", in sicer tako, da v Akcijskem načrtu za večjo prilagodljivost trga dela navaja, da je potrebno "zagotoviti javno dostopnost informacij o deficitarnosti poklicev in specifičnih stopnjah brezposelnosti, ustrezno prilagoditi izobraževalne programe, štipendiranje povezati s potrebami na trgu delovne sile in vpeljati regionalne štipendijske sheme; razviti programe popularizacije tehničnih poklicev." (UMAR 2005, točka 34)

UMAR obravnava to področje tudi v svojih letnih poročilih o razvoju, preko katerih spremlja implementacijo SRS. Tako v Poročilu o razvoju 2011 UMAR ugotavlja, da se soočamo z relativno nizko učinkovitostjo terciarnega izobraževanja, poleg tega pa je to tudi premalo usklajeno s povpraševanjem po diplomantih na trgu dela. V okviru »Učinkovite uporabe znanja za gospodarski razvoj in kakovostna delovna mesta«; »Izobraževanje in usposabljanje« UMAR ugotavlja, da je raven ustreznosti večšin diplomantov visokošolskega študija z vidika potreb podjetij v Sloveniji nizka, struktura vpisa pa ne ustreza potrebam trga dela. Poleg smeri izobraževanja so glede na potrebe trga dela in višje stopnje zaposljivosti diplomantov zelo pomembne tudi veščine diplomantov. Podjetja so v Eurobarometri raziskavi (2010) o stališčih podjetij glede veščin diplomantov ocenjevala, ali imajo diplomanti ustrezne veščine za delo. Raziskava, ki je bila izvedena v državah EU, je pokazala, da so podjetja v Sloveniji mnenja, da diplomanti, ki so jih zaposlili v zadnjih treh do petih letih, nimajo potrebnih veščin. Delež delodajalcev v Sloveniji, ki se ne strinjajo in zelo ne strinjajo s trditvijo, da imajo diplomanti ustrezne veščine za delo, se uvršča med najvišje v Evropi (glej Sliko 1).

Struktura vpisanih študentov v terciarno izobraževanje se glede na področje študija sicer počasi spreminja, vendar je povpraševanje po diplomantih iz določenih področij še vedno veliko. Tako so spremembe z vidika trga dela prepočasne.

Slika 1: Delež delodajalcev, ki ocenjujejo veščine diplomantov kot neustrezne

Vir: Poročilo o razvoju, UMAR, 2011

4.2 DRŽAVNI RAZVOJNI PROGRAM RS ZA OBDOBJE 2007–2013

»Izvajanje razvojne funkcije države preko koordinacije področnih politik in uporabe ustreznih finančnih instrumentov je podrobneje razdelano v Državnem razvojnem

programu (DRP). DRP je predviden kot način za "prevedbo" strateških usmeritev v konkretne in s proračunskimi možnostmi skladne programe in projekte.« (Strategija razvoja Slovenije, 2005)

Kadarkoli govorimo o razvojnih politikah, se moramo zavedati, da govorimo o večplastnem mehanizmu. V prvi fazi poteka identificiranje ključnih perečih problemov. Identifikacijski fazi sledi načrtovanje časovnega obdobja za odpravo in reševanje problemov, tej fazi pa iskanje načinov, kako obstoječe probleme rešiti. Razvojno načrtovanje, v katerega se vključuje Slovenija je načrtovanje, ki je dogovorjeno v okviru EU. Trenutno je v Sloveniji aktiven Državni razvojni program za obdobje 2007–2013.

Poročilo o razvoju 2007 (UMAR, 2007) ugotavlja, da kazalci konkurenčnosti na dolgi rok kažejo prepočasne premike ali celo nazadovanje konkurenčnosti gospodarstva kot tudi slabšanje kakovosti terciarnega izobraževanja. Neučinkovitost se v največji meri kaže na področju raziskav in razvoja ter inovacij. Večji poudarek bo potreben na področju naravoslovnih ved in tehnike. Poročilo izpostavi tudi dejstvo, da visokošolski sistem v Sloveniji preveč deluje kot samostojna enota in ni povezan s slovenskim gospodarstvom. Če temu prištejemo še nekoliko prenizko kakovost in učinkovitost terciarnega izobraževanja, so težave pri zaposlovanju mladih z visoko izobrazbo neizbežne. Modernizacija izobraževalnega sistema je torej nujna.

Raziskovalno-razvojni in inovacijski potencial je Slovenija v veliki meri okrepila z dostopnostjo in uporabo interneta, centri odličnosti in prijavljanjem patentov. Kljub temu, da položaj Slovenije v primerjavi s sredozemskimi državami članicami EU ni slab, sintezni kazalnik naložb v znanje kaže zaostajanje Slovenije za povprečjem EU-15. Poročilo o razvoju 2007 podaja tudi ključne prednosti, slabosti, nevarnosti in priložnosti visokega šolstva v Sloveniji.

Med prednosti spadajo:

- visoki izdatki za izobraževanje,
- visoka vključenost mladih v izobraževanje.

Med slabosti spadajo:

- relativno nizki izdatki na študenta v terciarnem izobraževanju,
- neugodno razmerje med številom študentov in pedagoških kadrov,
- visok osip in predolg čas študija,
- zapostavljena funkcionalna znanja,
- nezadosten vpis na naravoslovne in tehnične študijske smeri,
- nizka zastopanost študentov iz manj razvitih regij v visokošolskem izobraževanju,
- kulturni dogodki, ustvarjalnost in izobraževanje se čedalje bolj koncentrirajo v urbanih območjih,
- premajhno sodelovanje med izobraževalnimi, razvojnimi institucijami in podjetji.

Med nevarnosti spadajo:

- zniževanje sredstev za izobraževanje,
- nadaljnje zaostajanje na področju izdatkov za terciarno izobraževanje.

Med priložnosti spadajo:

- dvig kakovosti in funkcionalnosti izobraževanja ter vseživljenjsko učenje,
- dvig kakovosti sistema izobraževanja in usposabljanja, vključno s priznavanjem neformalnih znanj in kompetenc,
- povečanje obsega delovnih mest za visoko izobražene kadre na področju varstva okolja, kreativnih industrij in sodobnih medijev.

Cilja DRP sta dva in sicer a) povečati gospodarski, okoljski in družbeni kapital ter b) povečati učinkovitost v smislu konkurenčnosti gospodarstva, kakovosti življenja in trajnostne rabe naravnih virov.

Z upoštevanjem prioritet EU si je tudi Slovenija zastavila pet razvojno-investicijskih prioritet. Izobraževanje in mladi so obravnavani predvsem v prvih dveh prioritetah, in sicer je cilj prve spodbujanje podjetništva, povečanje inovativnosti, obsega domačih in tujih naložb v gospodarstvu in prometni, informacijski in komunikacijski infrastrukturi, vključno z razvojem človeških virov v podjetjih ter spodbujanje internacionalizacije slovenskih podjetij za povečanje konkurenčnosti. Cilj druge razvojno-investicijske prioritete je povečati podporo terciarnega izobraževanja in raziskovalno-razvojne dejavnosti potrebam gospodarstva ter trga dela za globalno konkurenčnost podjetij, proizvodov, storitev in oseb. Izboljšanje zaposlenosti in razvoj ter modifikacija terciarnega izobraževanja pa obravnava četrta razvojno-investicijska strategija. Z uveljavljanjem štipendijskih shem bo spodbujeno zgodnje povezovanje delodajalcev s študenti in s tem olajšan prehod mladih iz izobraževanja na trg dela in v zaposlitev. Dvosmerni pretok znanja in povezovanje izobraževalnih sistemov z gospodarstvom bo dodatno nagrajeno. Promovirani bodo relevantni izobraževalni programi in tisti, ki so v skladu s trgom dela. Potrebe trga dela bo potrebno predvideti vnaprej in pravočasno ustrezno prilagoditi izobraževalne sheme. Na ta način bomo dosegli povezanost med izobraževalno in zaposlovalno sfero.

4.3 RESOLUCIJA O NACIONALNEM PROGRAMU VIŠKEGA ŠOLSTVA REPUBLIKE SLOVENIJE 2007–2010

Problem premajhnega števila diplomantov oziroma vpisanih na področja tehnike in naravoslovja je obravnavan tudi v Resoluciji o nacionalnem programu visokega šolstva Republike Slovenije 2007–2010 (RNPVŠ) (Ur. l. RS 94/2007), ki je bila sprejeta leta 2007. Dokument v točki 3.1 »Sestava diplomantov slovenskih visokošolskih zavodov« obravnava sestavo slovenskih diplomantov v primerjavi z ostalimi članicami EU-25. Izkaže se, da stanje v Sloveniji med diplomanti glede na smer študija ni ugodno. Tako RNPVŠ navaja,

da je relativno največji primanjkljaj diplomantov v naravoslovju, matematiki in računalništvu, zdravstvu in sociali ter umetnosti in humanistiki. Po drugi strani pa je opaziti relativno največje presežke pri storitvah, v kmetijstvu in veterini, družbenih, poslovnih vedah in pravu ter tehniki, proizvodnih tehnologijah in gradbeništvu (slika 2).

Slika 2: Razmerja med diplomanti posameznih študijskih področij, EU 25, 2004

Tabela 1: Razmerja med diplomanti posameznih študijskih področij, EU25, 2004

Država	Izobraževanje učiteljev in pedagoške vede	Umetnost in humanistika	Družbene vede, poslovne vede in pravo	Naravoslovje, matematika in računalništvo	Tehnika, proizvodne tehnologije in gradbeništvo	Kmetijstvo in veterinarstvo	Zdravstvo in sociala	Storitve	Neznano	Razmerje (družb.) (narav.)	Razmerje (družb.) (narav. + tehnika)
EU25	10,8	10,8	33,8	10,1	12,7	1,5	13,2	3,7	3,2	3,3	1,5
BE	16,8	10,1	30,3	9	9,9	1,9	18,3	2,5	0,3	3,4	1,8
CZ	20,1	8,5	28,4	7,6	14,8	3,1	10,5	3,8	3,2	3,8	1,3
DK	8,1	13,6	28,7	9,4	10	2,2	24,3	2,7	0	3,2	1,5
DE	7,5	10,4	23,5	10,1	16,8	2,4	25,2	3,8	0,3	2,3	0,8
EE	11,8	10,8	39	8,8	8,3	1,8	13,3	6,9	0	4,5	2,3
IE	6,2	11,7	34,4	14,8	12,5	1,5	13	2,8	2,8	2,3	1,3

Vir: RNPVŠ, 2007

Razlike v razmerju med slovenskimi diplomanti družboslovnih, pravnih in ekonomskih ved in diplomanti naravoslovnih ved, je možno pojasnjevati z različnimi dejavniki, kot so: kriza tradicionalnih industrijskih proizvodenj, popularizacija in vrednotenje določenih poklicev, kakovost izvajanja predmetov v osnovnih in srednjih šolah, plačni sistem, vlaganja v razvoj posameznih dejavnosti in podobno.

RNPVŠ govori o tem, da bi morala država zaradi velikega zaostajanja in informatizacije vseh dejavnosti, spodbujati vpise na naravoslovne in tehnične študijske programe. Zaradi problema staranja prebivalstva, podobno velja tudi za študijske programe zdravstva in sociala. Država mora povpraševanju po diplomantih tehnike, proizvodnih tehnologijah in gradbeništvu slediti tako, da spodbuja interes za vpis tudi na te študijske programe.

Da bi se obstoječe stanje izboljšalo, je najbolj smiselno uporabljati usmerjeno in diferencirano štipendijsko politiko in ustrezna merila financiranja visokošolskih zavodov. Navedeni so naslednja ukrepi za vzpodbujanje zanimanja za naravoslovje in tehniko, in sicer: programi znanosti mladine, financiranje hiš eksperimentov, različna naravoslovno-tehniška in druga tekmovanja ter načrtno usmerjanje tehniško usmerjenih mladih raziskovalcev v raziskovalna in pedagoška mesta visokošolskih zavodov in v podjetniški sektor (točka 3.2).

Z vidika ohranjanja in razvoja nacionalne identitete ter njenega umeščanja v svetovni prostor bo država zagotovila tudi ustrezne študijske in druge razmere za akademsko osebje in študente humanističnih in umetniških študijskih področij. Za napredek družbe je pomemben razvoj vseh znanstvenih disciplin (točka 3.1).

4.4 RESOLUCIJA O NACIONALNEM RAZISKOVALNEM IN RAZVOJNEM PROGRAMU ZA OBDOBJE 2006–2010

Leta 2005 je bila sprejeta Resolucija o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2010 (RNRRP) (Ur. l. RS 3/2006), ki se tudi dotika problematike premajhnega števila diplomantov s področja naravoslovja in tehnike. V RNRRP so med drugim navedeni ukrepi, s katerimi naj bi Slovenija izboljšala pogoje za izvajanje raziskovalne in razvojne dejavnosti. To naj bi storila z vzgojo mladih za trajnostno prihodnost v duhu kreativnosti, radovednosti, kritičnosti, zavedanja pomembnosti lastnega znanja in zdrave samozavesti in sodelovanja, z dvigom ravni izobraževanja, še posebej s povečanjem kvalitete in količine naravoslovno-tehničnega znanja na vseh izobraževalnih stopnjah, prav tako pa tudi s povečanjem prisotnosti naravoslovja in tehnike v medijih (točka 4.4).

Tudi v RNRRP je predlagan konkreten ukrep, in sicer: "Uvesti diferencirane štipendije in diferencirana merila financiranja visokošolskih organizacij (vključno s povečanim financiranjem raziskovalne infrastrukture) s ciljem spodbujanja vpisa na naravoslovne in tehniške študije, vključno z računalništvom in informatiko" (točka 6).

Med drugimi operativnimi cilji RNRRP-ja je izpostavljen cilj, da je treba do leta 2010 povečati število štipendij na naravoslovno-tehniških fakultetah za 45 %.

4.5 AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA

Aktivna politika zaposlovanja (APZ) je skupina ukrepov, ki se nanašajo na zmanjševanje brezposelnosti, dvig kvalitete delovne sile in boljše delovanje trga delovne sile. V Sloveniji se je do nedavnega program APZ sprejemal na letnih bazah. Praksa pa je pokazala, da je eno leto prekratko časovno obdobje za zasnovo in realizacijo stabilnih in učinkovitih ukrepov. Aktualen program APZ je zastavljen za daljše časovno obdobje in tako je mogoče kar najbolje določiti čas posega na trg dela in najti optimalno prepletanje posameznih programov, ki jih ponuja nabor aktivnosti APZ. Program APZ, ki se trenutno izvaja, je zastavljen za obdobje šestih let, in sicer 2007–2013. Časovni interval se sklada z intervalom programskih dokumentov, ki so podlaga za izrabo sredstev Evropskega socialnega sklada. Uskladitev časovnega obdobja Slovenije z EU je nujno, saj bodo za uspešno izvajanje posameznih ukrepov potrebni znatni viri iz evropskih strukturnih skladov.

Program APZ 2007–2013 ima več strateških ciljev, ki jih namerava doseči z mnogimi aktivnostmi, razdeljenimi na štiri krovne ukrepe. Poglejmo si strukturo APZ od povodov preko zastavljenih ciljev pa do ukrepov in aktivnosti za njihovo doseganje.

Program APZ 2007–2013 je odziv na več perečih problemov, in sicer:

- visok delež dolgotrajno brezposelnih, ki se je v zadnjih desetih letih celo povečal,
- strukturna brezposelnost: slaba izobrazbena sestava brezposelnih, visok delež brezposelnih brez oziroma z nizko izobrazbo,
- izredno nizka stopnja zaposlenih starejših (55–64 let), med najnižjimi v EU,
- sorazmerno visoka stopnja brezposelnih mladih (15–24 let),
- naraščajoče število brezposelnih oseb z višjo in visoko izobrazbo,
- povečevanje brezposelnosti žensk.

Kot odgovor na izpostavljene probleme na področju zaposlovanja, si je program APZ 2007–2013 zastavil sledeče strateške cilje:

- povečanje zaposlenosti in znižanje brezposelnosti,
- preprečevanje prehoda v dolgotrajno brezposelnost (znižanje deleža dolgotrajno brezposelnih) in povečanje prehoda v zaposlitev,
- zmanjšati strukturno brezposelnost: povečevanje zaposljivosti z dvigom izobrazbe, usposobljenosti in izboljšanjem veščin (izboljšanje izobrazbene sestave brezposelnih),
- povečanje prilagodljivosti in konkurenčnosti zaposlenih,
- spodbujanje novega zaposlovanja (povečanje števila podprtih projektov za razvoj novih zaposlitvenih možnosti),
- okrepitev socialne vključenosti (znižanje deleža prejemnikov denarnega nadomestila in denarne socialne pomoči med brezposelnimi).

Cilje in zadane naloge bo program APZ poskušal izpolniti z več aktivnostmi, ki pa so razdeljene v štiri krovne ukrepe.

Ukrep 1: Svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve

Namen ukrepa je svetovanje in pomoč posameznikom pri iskanju zaposlitve, seznanjanje s poklicnimi možnostmi in poglobljena obravnava določenih skupin oseb.

Predvidene so tri aktivnosti:

- poklicno in zaposlitveno informiranje, svetovanje in motiviranje,
- pomoč pri iskanju zaposlitve,
- razvoj in izvajanje novih oblik pomoči in predstavitev.

Ukrep 2: Usposabljanje in izobraževanje

Namen ukrepa je povečanje zaposljivosti in konkurenčnosti na trgu dela s pridobivanjem novega znanja, spretnosti in zmožnosti in z dvigom izobrazbe in kvalifikacijske ravni zaposlenih in brezposelnih.

Predvidene so naslednje aktivnosti:

- programi institucionalnega usposabljanja in nacionalne poklicne kvalifikacije,
- programi praktičnega usposabljanja,
- programi izobraževanja,
- usposabljanje in izobraževanje zaposlenih,
- preventivni in inovativni projekti na trgu dela.

Ciljne skupine:

- brezposelni brez poklicne izobrazbe ali s suficitarnimi poklici,
- brezposelni mladi do 24 let,
- mladi brez delovnih izkušenj,
- prejemniki denarne socialne pomoči in prejemniki denarnega nadomestila ,
- druge teže zaposljive brezposelne osebe, predvsem Romi ter invalidi in osebe z ugotovljeno zaposlitveno oviranostjo.

Ukrep 3: Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja

Namen ukrepa je spodbujanje samozaposlovanja brezposelnih oseb, ki želijo po usposabljanju uresničiti podjetniško idejo in se samozaposliti, spodbujanje zaposlovanja najteže zaposljivih skupin brezposelnih oseb, zlasti prejemnikov denarne socialne pomoči, povečevanje prilagodljivosti trga dela s spodbujanjem novih oblik zaposlovanja, povečanje regijske in sektorske mobilnosti, ohranitev delovnih mest in podpora preoblikovanju podjetij. Aktivnosti so v ukrepu večinoma oblike državne pomoči, zato se izvajajo v skladu s pravili o dodeljevanju državnih pomoči.

Predvidene aktivnosti so:

- spodbujanje samozaposlovanja,
- subvencije za zaposlitev teže zaposljivih skupin brezposelnih oseb,
- povračilo stroškov dela,
- spodbujanje prilagodljivosti delovne sile in podjetij,
- ohranitev delovnih mest.

Ciljne skupine:

- dolgotrajno brezposelni,
- prejemniki denarnega nadomestila in denarne socialne pomoči,
- brezposelni, starejši od 50 let,
- mladi do 24 let in iskalci prve zaposlitve, predvsem tisti brez ustrezne izobrazbe glede na potrebe trga dela,
- invalidi, Romi in druge brezposelne osebe z ugotovljenimi zaposlitvenimi ovirami.

Ukrep 4: Programi za povečevanje socialne vključenosti

Namen ukrepa je spodbujati socialno vključenost ljudi, torej uresničevati in uveljaviti aktivnosti

in projekte za ustvarjanje okolja, ki bo motiviralo ljudi k aktivnosti in v katerem bodo laže in hitreje našli delo, hkrati pa uživali tudi potrebno raven socialne zaščite.

Predvidene aktivnosti so:

- Spodbujanje socialnega vključevanja in delovne aktivnosti za tiste, ki potrebujejo posebno pomoč pri vključitvi na trg dela.
- Spodbujanje zaposlitvenih zmogljivosti.
- Inovativni programi za pospeševanje socialnega vključevanja in boja proti zapostavljanju na trgu dela.

Ciljne skupine:

- dolgotrajno brezposelni,
- prejemniki denarne socialne pomoči,
- brezposelni, starejši od 50 let,
- mladi do 24 let in iskalci prve zaposlitve, predvsem tisti brez ustrezne izobrazbe glede na potrebe trga dela,
- invalidi, Romi in druge brezposelne osebe z ugotovljenimi zaposlitvenimi ovirami.

Navadno je največ brezposelnih vključenih v Ukrep 4, predvsem v področje javnih del. V omenjeni skupini je tudi največ starejših oseb. Poglavitni cilj programa APZ je odprava brezposelnosti. Takšnega cilja v praksi ni mogoče doseči, zato se APZ osredotoča na zmanjševanje in omejevanje brezposelnosti vseh skupin.

5 ANALIZA VPISA V ŠTUDIJSKE PROGRAME, ŠTEVILA DIPLOMANTOV IN BREZPOSELNOSTI DIPLOMANTOV NA TRGU DELA V SLOVENIJI

V diplomskem delu smo želeli raziskati terciarno izobraževanje in vladne ukrepe, ki nanj vplivajo. Če želimo ugotoviti učinkovitost vladnih ukrepov, pa je najprej potrebno izdelati natančno sliko stanja v terciarnem izobraževanju. Obravnavali smo vpis na terciarno izobraževanje, diplomante in brezposelne diplomante. Podatki so bili pridobljeni iz več javno dostopnih baz podatkov, in sicer na spletnih straneh Statističnega urada Republike Slovenije, Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo in Andreja Žižmonda. Tako za vpis na terciarno izobraževanje kot za diplomante terciarnega izobraževanja so podatki na voljo za obdobje med leti 2004 in 2010 in so že razporejeni po KLASIUS klasifikaciji. Pri brezposelnih diplomantih razpolagamo s podatki od leta 2004 do leta 2009. Ker podatki o brezposelnih diplomantih niso razvrščeni v KLASIUS razrede smo to morali storiti sami. Vsi podatki so najprej predstavljeni v številkah in deležih, in sicer za vsak pojav posamezno.

5.1 STRUKTURA VPISA V TERCIARNO IZOBRAŽEVANJE, DIPLOMANTOV IN BREZPOSELNIH V ŠTEVILKAH IN DELEŽIH

Tabela, ki prikazuje vpisane v terciarno izobraževanje glede na smer študija v številkah (glej prilogo 1) prikazuje število vpisanih na terciarno izobraževanje od leta 2004 do leta 2010. Razvidno je, da je vpis dosegel najvišjo točko leta 2006, ko se je na terciarno izobraževanje vpisalo 107257 študentov. Po letu 2006 se pojavi nagel padec vpisa, leta 2010 se je vpisalo zgolj 91360 študentov. Manjše število vpisanih gre predvsem na račun družbenih ved, saj se je v sedmih letih vpis zmanjšal za skoraj 15000 študentov. Povečan vpis se kaže predvsem na področju tehničnih ved in znanosti. Kako se je spreminjala struktura vpisa po posameznih KLASIUS smereh, najlažje razberemo iz tabele 4. Največje spremembe kažeta smeri KLASIUS 3 in KLASIUS 5, ki skupaj predstavljata več kot polovico vseh študentov. Vpis na tehnične vede se je znatno povečeval vse do leta 2010, ko je dosegel vrhunec z 20,5 % deležem vseh vpisanih študentov. V obdobju sedmih let pa je za dobrih 10 % upadel vpis na družbene vede, poslovne vede in pravo. Ostalih pet smeri ne kaže občutnih nihanj.

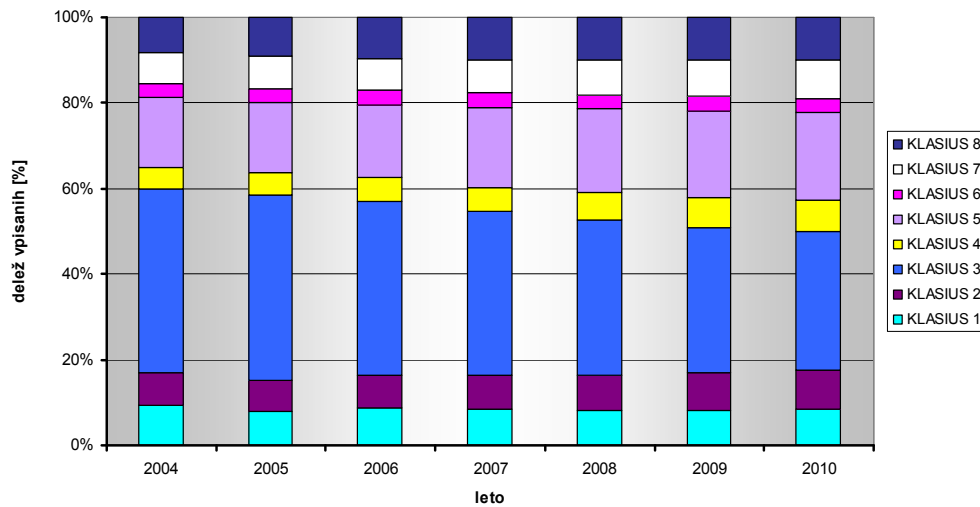
**Tabela 4: Vpisani v terciarno izobraževanje glede na smer študija
(v deležih)**

KLASIUS	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1 Izobraževanje	9,40	7,94	8,75	8,48	8,22	8,14	8,45
2 Umetnost in humanistika	7,49	7,39	7,65	8,04	8,18	8,81	9,01
3 Družbene vede, poslovne vede in pravo	42,94	43,09	40,67	38,01	36,37	33,93	32,68
4 Znanost, matematika in računalništvo	5,22	5,35	5,36	5,75	6,15	6,91	7,12
5 Tehnika	16,17	16,24	17,16	18,65	19,64	20,35	20,50
6 Kmetijstvo in veterina	3,28	3,20	3,33	3,47	3,41	3,38	3,17
7 Zdravstvo in sociala	7,31	7,59	7,38	7,73	8,13	8,43	8,99
8 Storitve	8,18	9,18	9,70	9,86	9,91	10,05	10,08

Vir: SURS, 2011, lastni izračuni

Strukturo deleža vpisanih v terciarno izobraževanje po KLASIUS klasifikaciji najpregledneje prikažemo v stolpičnem diagramu, graf 1. Graf kaže, da se struktura v opazovanem časovnem obdobju, 2004 do 2010, spreminja. Skozi celotno opazovano obdobje beležimo največji vpis na smeri KLASIUS 3, tj. družbene vede, poslovne vede in pravo. KLASIUS 5, tj. tehnika, proizvodne in predelovalne tehnologije in gradbeništvo, je skozi celotno opazovano obdobje na drugem mestu po številu vpisanih. Najmanj vpisanih je na smeri KLASIUS 4, tj. znanost, matematika in računalništvo, ter KLASIUS 6, tj. kmetijstvo in veterina.

**Graf 1: Vpis študentov v terciarno izobraževanje od leta 2004 do 2010
(v deležih)**

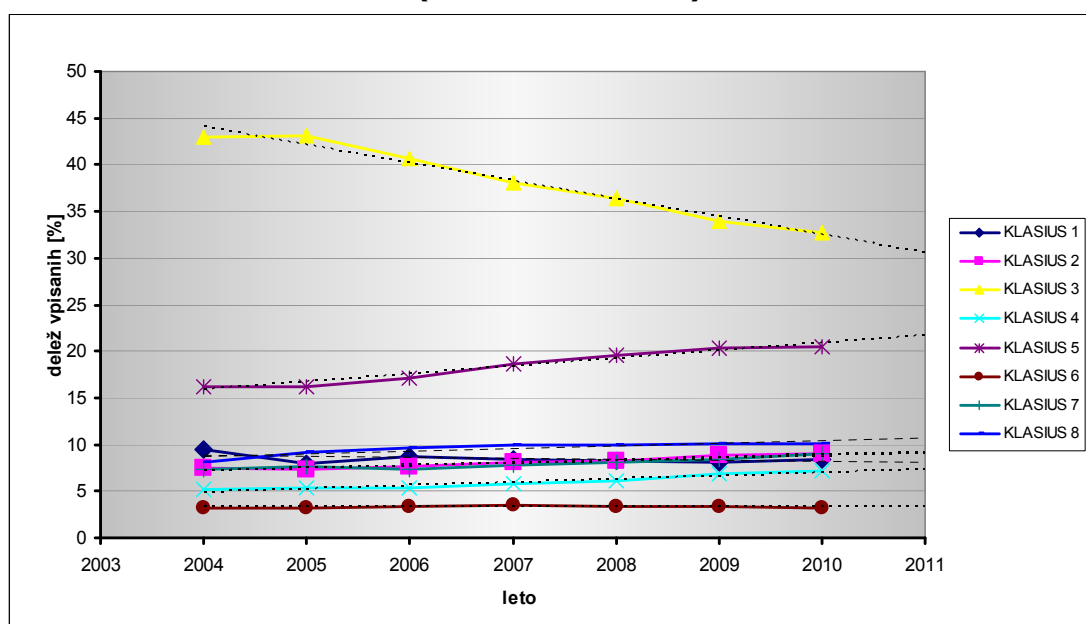
Vir: lasten

Poleg strukture deležev pa lahko pojav vpisa na posamezne smeri po KLASIUS klasifikaciji raziščemo tudi s prikazom točk v razsevnem diagramu, graf 2. Poleg 7 točk, ki prikazujejo delež vpisanih na posamezno smer v posameznem letu, smo vsaki smeri dodali še trend in enačbo trenda. Izkaže se, da kljub največjemu deležu vpisanih na smeri KLASIUS 3, vpis od leta 2006 konstantno pada. Vpis pada še na smeri KLASIUS 1, izobraževanje. Na vseh ostalih šestih smereh kaže vpis pozitiven trend. Največji porast vpisa beležimo na smeri KLASIUS 5, tehnika, proizvodne in predelovalne tehnologije in gradbeništvo.

Graf 3 prikazuje strukturo diplomantov po KLASIUS smereh v deležih. Največji delež kaže smer KLASIUS 3, kar sovпада z deležem vpisa, graf 2. Prav tako sovпада smer KLASIUS 5, ki je tako po deležu diplomantov kot po deležu vpisanih na drugem mestu. Logično sledi tudi, da je najmanjši delež diplomantov iz KLASIUS smeri 4 in 6. Iz primerjave grafov o vpisanih študentih in diplomiranih opazimo tudi, da prihaja do logičnega sosledja. Maksimalno število diplomantov namreč sledi maksimalnemu številu vpisanih z zamikom nekaj let.

**Graf 2: Vpis študentov v terciarno izobraževanje od leta 2004 do 2010
(v deležih s trendom)**

Vir: lasten

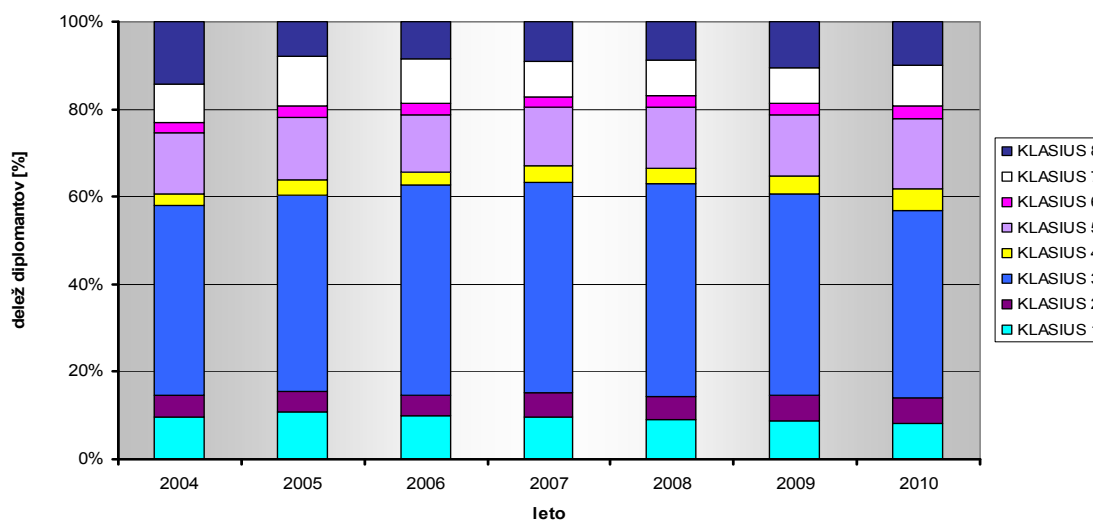
Tabela (glej prilogo 2) prikazuje število diplomantov na posameznih smereh. Opazimo, da kljub nihanju števila vpisanih, število diplomantov ostaja razmeroma enako. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da direktna primerjava ni mogoča, saj se padec vpisa lahko zazna šele po nekaj letnem zamiku, torej po koncu trajanja študija. Zanimivo je tudi dejstvo, da se struktura deležev ne spreminja bistveno. Največji porast zaznamo na smeri znanosti in tehnike, in sicer 2 %. Občutna razlika se kaže le v 30 % upadu diplomantov iz smeri storitev. (tabela 5)

Tabela 5: Diplomanti glede na smer študija (v deležih)

KLASIUS	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1 Izobraževanje	9,72	10,66	10,01	9,63	9,03	8,66	8,16
2 Umetnost in humanistika	4,82	4,79	4,60	5,45	5,23	5,78	5,76
3 Družbene vede, poslovne vede in pravo	43,37	44,79	48,07	48,24	48,71	46,16	43,02
4 Znanost, matematika in računalništvo	2,81	3,49	2,99	3,79	3,55	4,05	4,91
5 Tehnika	14,00	14,54	13,12	13,22	13,91	13,98	15,94
6 Kmetijstvo in veterina	2,22	2,47	2,48	2,51	2,58	2,68	3,01
7 Zdravstvo in sociala	8,71	11,53	10,41	8,24	8,29	8,06	9,25
8 Storitve	14,34	7,73	8,32	8,92	8,70	10,63	9,94

Vir: SURS, 2011, lastni izračuni

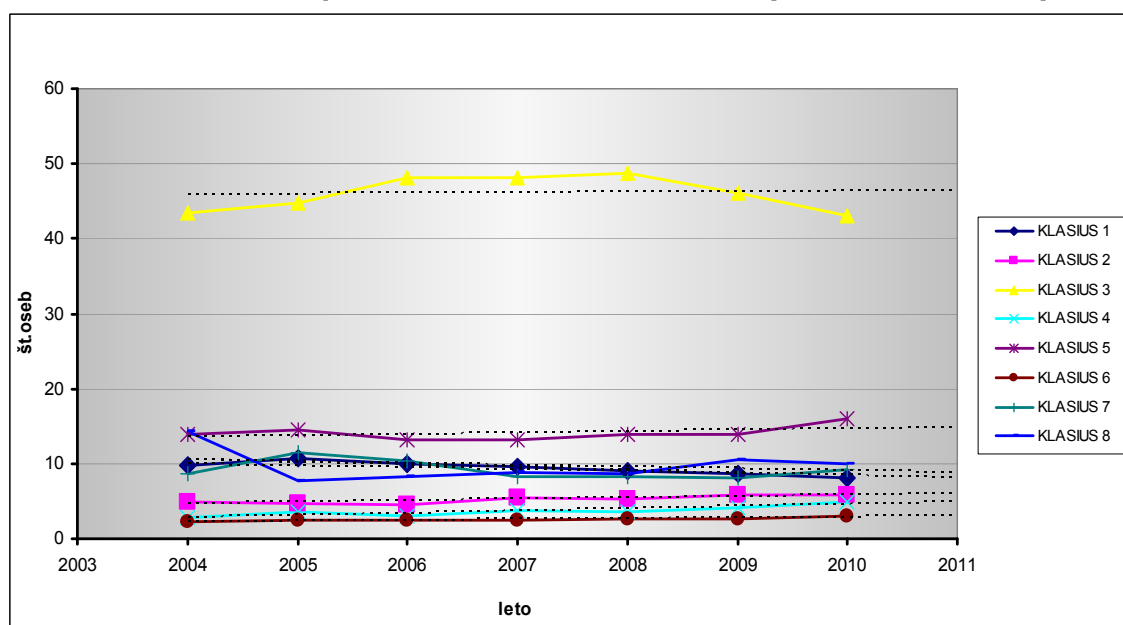
Graf 3: Število diplomantov od leta 2004 do 2010 (v deležih)

Vir: lasten

Za opazovanje trenda diplomantov po klasifikaciji KLASIUS smo ponovno izdelali razsevni diagram s trendom za vsako KLASIUS smer (graf 4). Za razliko od vpisanih študentov, pri diplomantih zasledimo negativen trend pri KLASIUS smereh 1, izobraževanje in 8, storitve. Na tej točki ni mogoče podati natančnega vzroka za tako stanje, saj bi za to potrebovali podatke večjega časovnega intervala. Ne smemo namreč pozabiti, da je čas študija od 3 do 5 let. Podatki za smer KLASIUS 3 kažejo, da je številsko največ študentov diplomiralo leta 2010 (glej prilogo 2), kar je logična posledica maksimalnega števila vpisanih v letu 2005 (glej prilogo 1). Procentualno pa je delež diplomantov smeri KLASIUS 3 leta 2008 začel padati predvsem na račun porasta diplomantov smeri KLASIUS 5, kar je posledica konstantne rasti vpisa na smer KLASIUS 5 (graf 3).

Graf 4: Število diplomantov od leta 2004 do 2010 (v deležih s trendom)

Vir: lasten

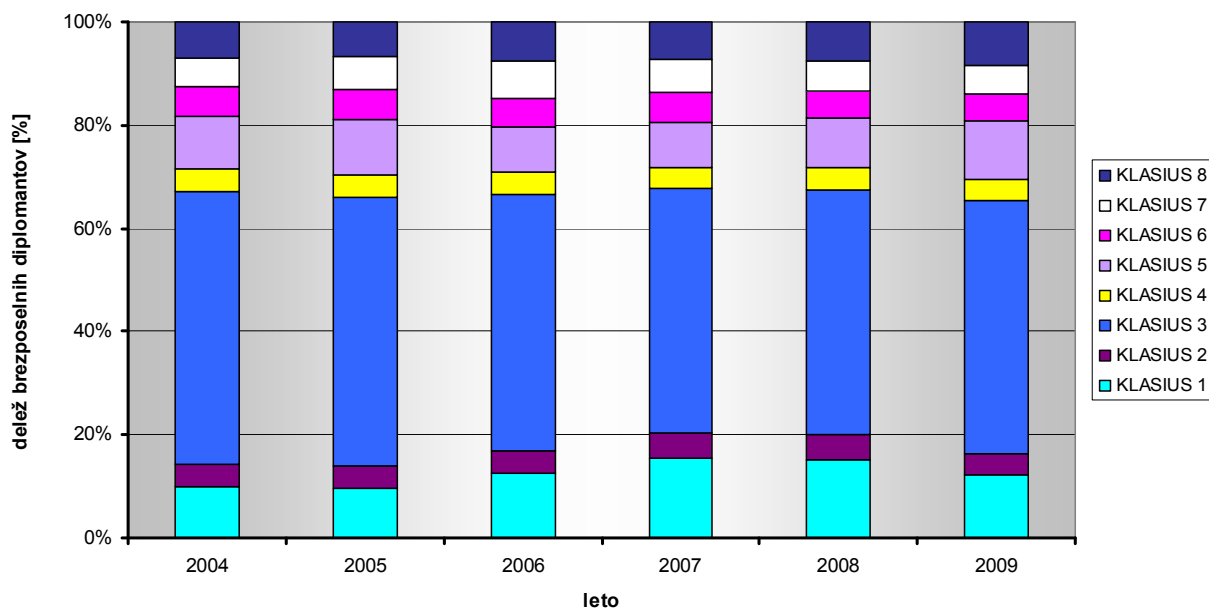
Pri pregledu podatkov o brezposelnosti opazimo zaskrbljujoč vzorec. Brezposelnost je v šestih letih narasla za več kot 50 %. Leta 2009 je bilo brezposelnih kar 6590 diplomantov, kar je za 2213 več kot leta 2004 (priloga 3). Levji del brezposelnih pripada smeri KLASIUS 3, sledi pa ji smer KLASIUS 5. Struktura brezposelnosti v deležih, tabela 6, pa kaže drugačen pogled na brezposelnost. Razvidno je, da delež brezposelnih diplomantov družbenih smeri pada, medtem ko narašča odstotek brezposelnih na tehniških vedah.

Tabela 6: Brezposelnost diplomantov glede na smer študija (v deležih)

KLASIUS	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1 Izobraževanje	9.85	9.65	12.47	15.54	15.17	12.17
2 Umetnost in humanistika	4.30	4.34	4.26	4.90	4.76	4.11
3 Družbene vede, poslovne vede in pravo	53.12	52.03	49.76	47.32	47.50	49.14
4 Znanost, matematika in računalništvo	4.36	4.34	4.32	4.10	4.43	4.20
5 Tehnika	10.19	10.76	8.93	8.79	9.51	11.17
6 Kmetijstvo in veterina	5.80	5.67	5.48	5.57	5.30	5.31
7 Zdravstvo in sociala	5.28	6.64	7.09	6.58	5.72	5.45
8 Storitve	7.11	6.58	7.69	7.19	7.61	8.45

Vir: Žižmond, 2009, lastni izračuni

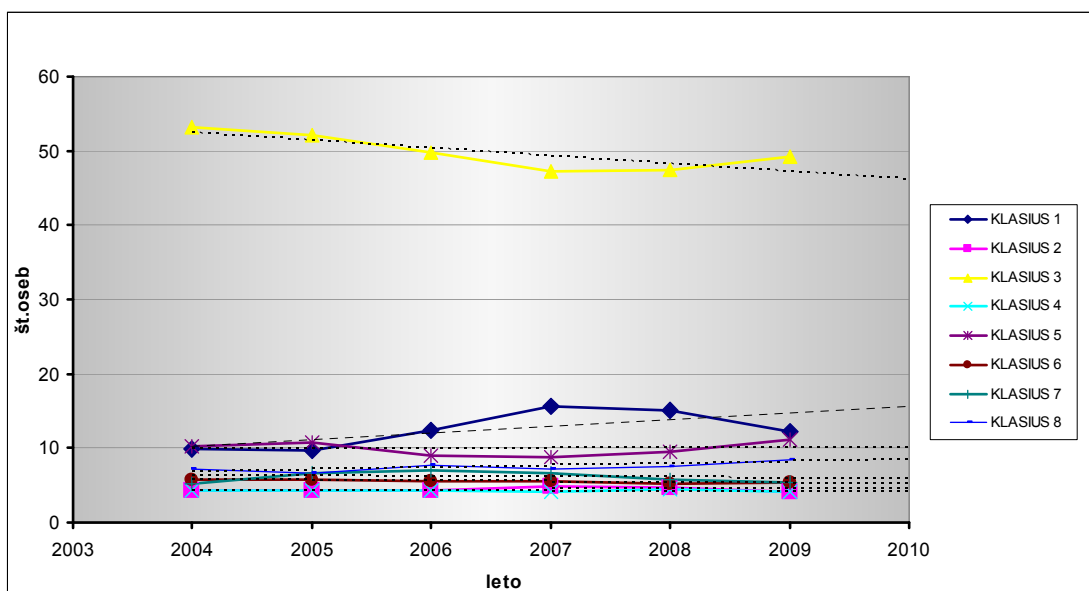
Graf 5: Število brezposelnih diplomantov od leta 2004 do 2010 (v deležih)

Vir: lasten

Poleg vpisa in števila diplomiranih pa je zanimiva analiza brezposelnosti. Struktura deležev, ki jo prikazuje graf 5, je podobna kot pri vpisu in diplomiranih. Največji delež brezposelnih diplomantov pripada KLASIUS smeri 3, sledi pa ji KLASIUS smer 5. Situacija je, glede na že znane podatke, povsem pričakovana. Večji kot je delež vpisanih na smer, več je diplomantov in seveda več brezposelnih diplomantov iz te smeri. Graf 6 kaže, da je trend deležev negativen za smeri KLASIUS 3, 4, 6 in 7. Pozitiven trend deležev pa se kaže pri KLASIUS smereh 1, 2, 5 in 8. Analiza smeri KLASIUS 3 pokaže logično sosledje pojavov. Vpis doseže maksimum v letih 2004 in 2005, posledica tega je porast diplomantov štiri do pet let kasneje. Rezultat tega se odraža tudi v številu brezposelnih, saj v istem obdobju močno naraste.

**Graf 6: Število brezposelnih diplomantov od leta 2004 do 2010
(v deležih s trendom)**

Vir: lasten

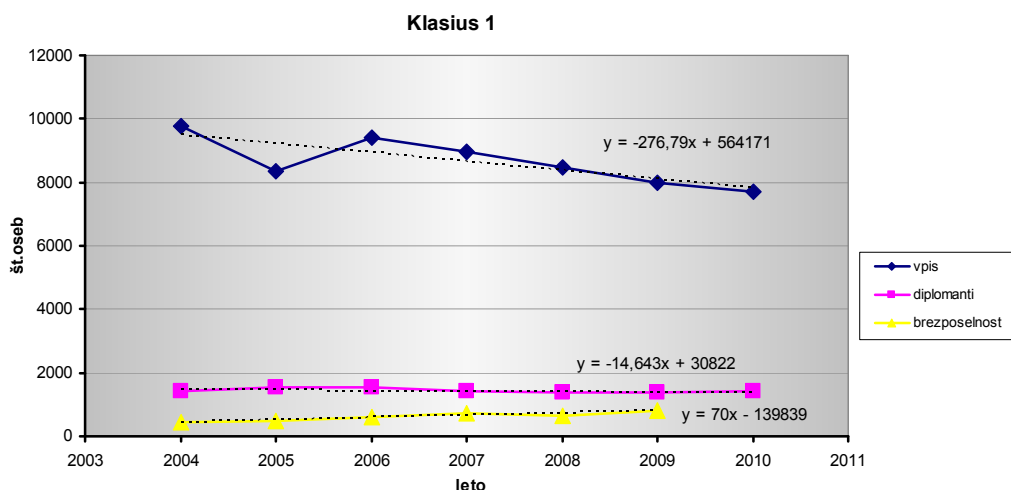
5.2 VPIS, DIPLOMANTI IN BREZPOSELNI DIPLOMANTI PO KLASIUS SMEREH

V raziskavi je poudarek na študijskih usmeritvah, deficitarnih in suficitarnih. Posledično je nujna analiza posameznih KLASIUS usmeritev. V diagramih so predstavljeni pojavi vpisa na določeno KLASIUS smer, diplomanti določene KLASIUS smeri in brezposelni diplomanti smeri.

KLASIUS 1 zajema izobraževanje. Graf 7 kaže spreminjanje vpisa, diplomantov in brezposelnih v obdobju od 2004 do 2010. Trend pokaže, da na smeri KLASIUS 1 vpis pada, medtem ko število diplomantov in število brezposelnih ostaja razmeroma nespremenjeno. Glede na padanje vpisa bo zanimivo spremljati razvoj pojavov čez nekaj

let. Obstaja možnost, da bo zmanjšanje vpisa povzročilo povečanje povpraševanja po kadrih iz področja izobraževanja in posledično zmanjšalo brezposelnost te smeri.

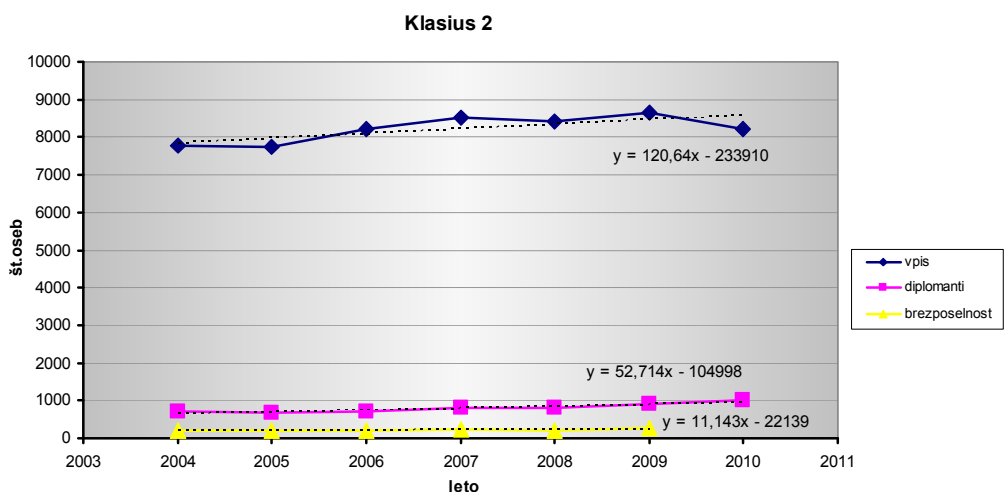
Graf 7: Klasius 1 (izobraževanje)

Vir: lasten

KLASIUS 2 združuje vede umetnosti in humanistike. Graf 8 razkrije, da se vpis, kljub padcu v letu 2010, v splošnem z leti povečuje. Rahlo se z vpisom povečuje tudi število diplomantov. Število brezposelnih sicer narašča, a je trend zelo položen.

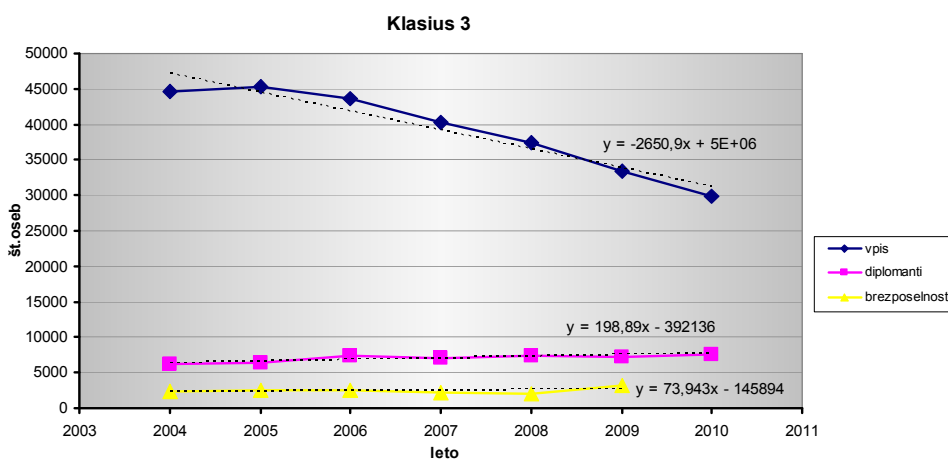
Graf 8: Klasius 2 (umetnost in humanistika)

Vir: lasten

Skupina KLASIUS 3 zajema družboslovne vede, poslovne vede in pravo. Vpis v zadnjih nekaj letih naglo pada, medtem ko število diplomantov narašča (graf 9). Manjšemu številu vpisanih je lahko botroval tudi znoten skok v številu brezposelnih diplomantov iz te skupine. Na tej točki ni mogoče razpravljati o posledicah naglega padca vpisa na smer KLASIUS 3, bo pa analiza mogoča in zanimiva čez nekaj let.

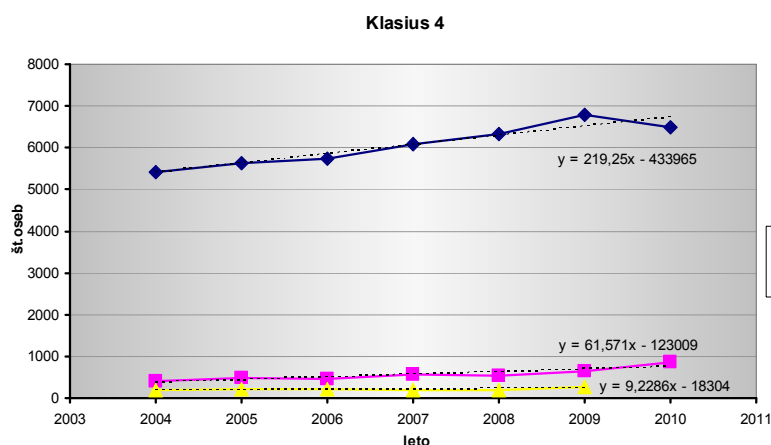
Graf 9: Klasius 3 (družboslovne vede, poslovne vede in pravo)

Vir: lasten

Vpis na smer KLASIUS 4, znanost, matematika in računalništvo se konstantno povečuje že od leta 2004. Z manj strmim trendom se posledično povečuje tudi število diplomantov. Kljub povečanemu številu vpisanih, pa število brezposelnih ostaja skoraj nespremenjeno (graf 10). Smer je torej v zadnjih nekaj letih precej stabilna in perspektivna.

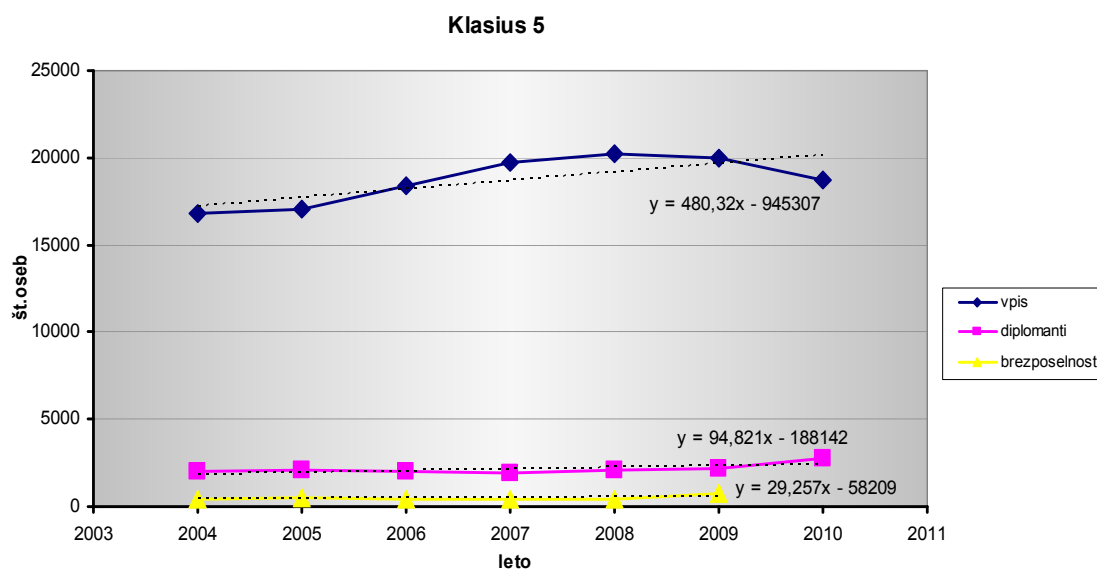
Graf 10: Klasius 4 (znanost, matematika in računalništvo)

Vir: lasten

Podobno kot na smeri KLASIUS 4 je tudi na smeri KLASIUS 5, tehnika, proizvodne in predelovalne tehnologije in gradbeništvo, razvoj pojavov podoben. Narašča število vpisanih in število diplomantov. Glede na vpis pa število brezposelnih ostaja razmeroma enako (graf 11).

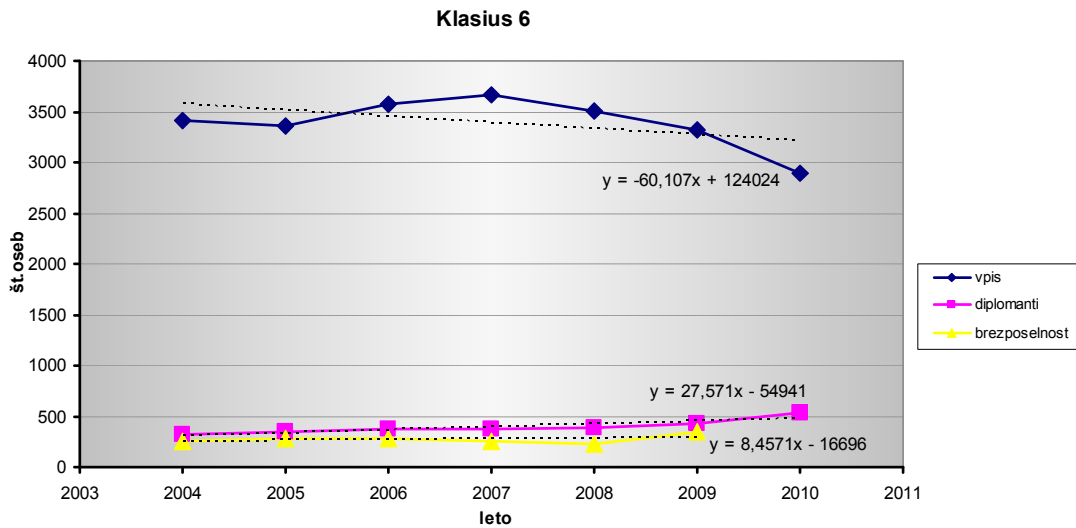
Graf 11: Klasius 5 (tehnika, proizvodne in predelovalne tehnologije in gradbeništvo)

Vir: lasten

KLASIUS 6 združuje kmetijstvo in veterino. Vpis se skozi leta zmanjšuje, pri čemer brezposelnost ostaja razmeroma nespremenjena. Iz grafa 12 bi lahko sklepali, da je manjšanje vpisa smotno, saj ohranja brezposelnost enako.

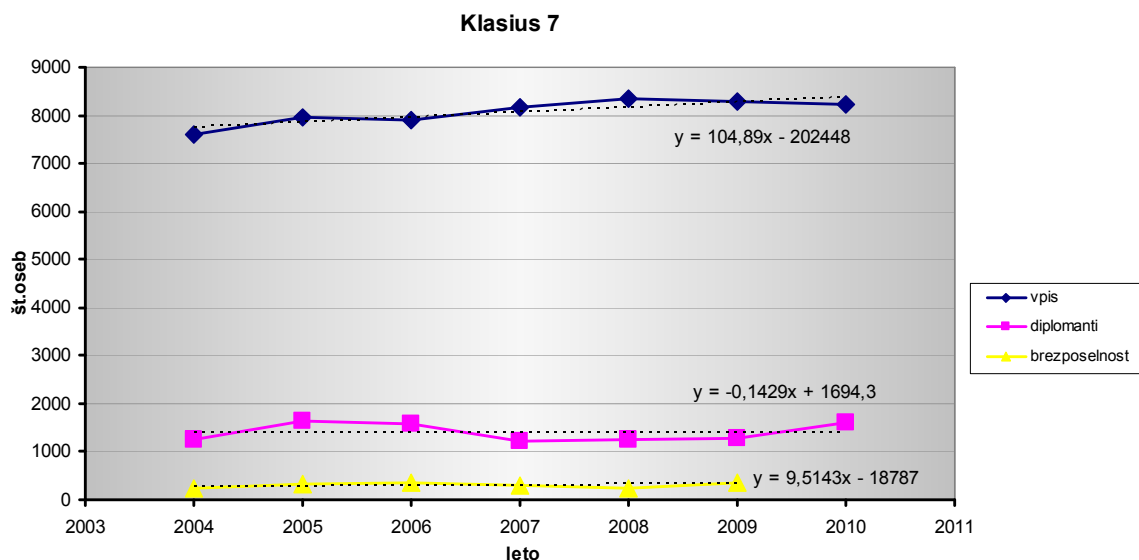
Graf 12: Klasius 6 (kmetijstvo in veterina)

Vir: lasten

Smer KLASIUS 7 predstavlja zdravstvo in socialo. Iz grafa 13 je razvidno, da se vpis rahlo povečuje, medtem ko brezposelnost ostaja konstantna. Največja nihanja na smeri opazimo pri številu diplomantov v posameznem letu. Da bi pojav lahko razložili, bi potrebovali podatke za daljše časovno obdobje, saj so določeni študijski programi na smeri izjemno dolgi.

Graf 13: Klasius 7 (kmetijstvo in veterina)

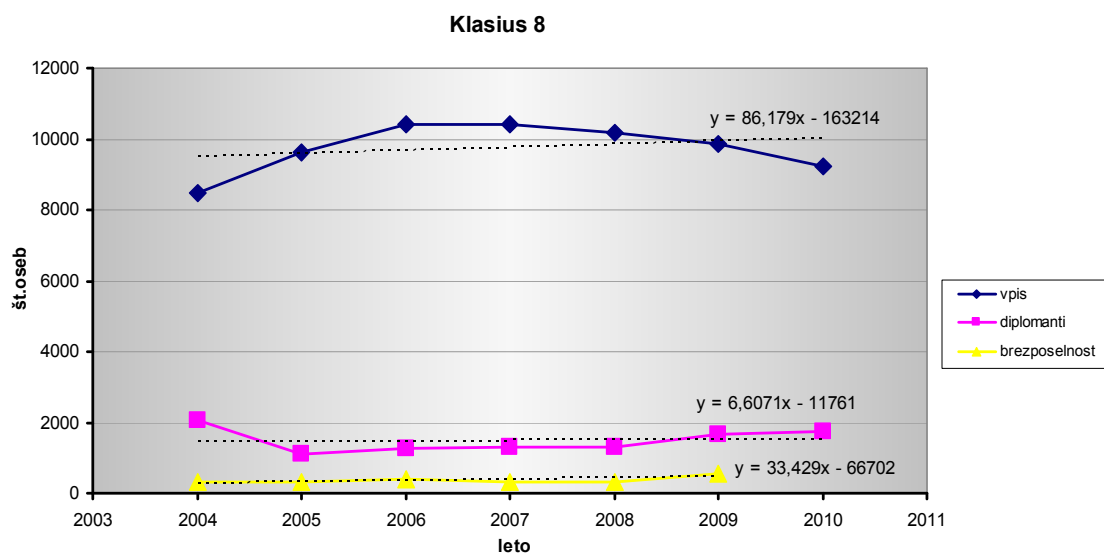

Vir: lasten

Storitve so združene v skupino KLASIUS 8. Podatki o vpisu kažejo jasen maksimum leta 2006, ki mu je sledil padec. V opazovanem obdobju pa trend rahlo narašča, rahlo narašča tudi trend brezposelnih diplomantov te skupine (graf 14).

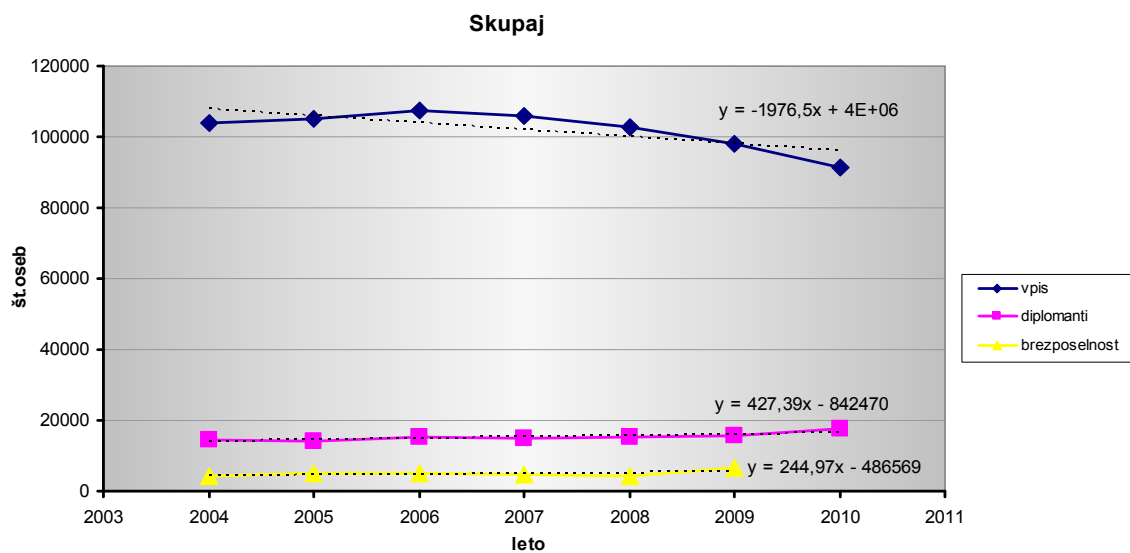
Graf 14: Klasius 8 (storitve)

Vir: lasten

Graf 15 prikazuje stanje vpisanih, diplomiranih in brezposelnih na vseh smereh skupaj. Razvidno je, da vpis v terciarno izobraževanje od leta 2006 pada. Število brezposelnih je nekoliko padlo v letih 2007 in 2008, trend pa kljub temu v opazovanem obdobju narašča.

Graf 15: Vpisani, diplomirani in brezposelni na vseh smereh skupaj

Vir: lasten

5.3 ANALIZA DINAMIKE POJAVOV Z ENOSTAVNIMI KAZALCI DINAMIKE

V raziskavi smo opazovali dinamiko treh pojavov, in sicer vpisa v terciarno izobraževanje, diplomante in brezposelnost diplomantov. Za analiziranje preteklih pojavov, njihovega razvoja in zakonitosti se uporablja metoda časovnih vrst. Časovna vrsta je množica kronološko urejenih podatkov v določenem časovnem obdobju.

Pri analizi dinamike omenjenih pojavov smo uporabili t.i. enostavne kazalce dinamike, in sicer absolutno razliko D_t , indeks I_j in stopnjo rasti S_j . Osnovne kazalce dinamike smo izračunali za vse tri pojave v časovnem obdobju od 2004 do 2010, oz. od 2004 do 2009 za brezposelnost.

Absolutno razliko med dvema časovnima enotama imenujemo tudi navadna razlika. Izračunamo jo lahko med dvema zaporednima časovnima enotama ali med več časovnimi enotami. Izračunamo jo po enostavni enačbi

$$D_t = Y_t - Y_{t-1}$$

pri čemer je

Y_t podatek o pojavu v časovni enoti t ,

Y_{t-1} podatek o pojavu v časovni enoti $t-1$.

Indeks je relativno število, ki omogoča primerjavo dveh enakovrednih podatkov v različnem času. Indeksi omogočajo, da lažje sledimo pojavu skozi opazovano časovno obdobje. Glede na problematiko in naravo podatkov smo se odločili, da v našem primeru uporabimo časovne indekse s stalno osnovo. Ker nas zanima razvoj pojavov skozi čas, smo za osnovo vzeli prvo opazovano leto, tj. 2004.

Enačba za izračun indeksa s stalno osnovo je

$$I_{j/0} = 100 \cdot \frac{Y_j}{Y_0}$$

pri čemer je

$I_{j/0}$ časovni indeks s stalno osnovo,

Y_0 osnova,

Y_j podatek, ki ga primerjamo z osnovo.

Stopnjo rasti je mogoče izračunati iz podatkov ali iz znanih indeksov.

$$S_j = 100 \cdot \frac{Y_j - Y_{j-1}}{Y_{j-1}} = I_j - 100$$

Predstavljeni kazalci dinamike omogočajo določitev gibanja pojava, in sicer velja, da če

- $I_t > 100$ in $S_j > 0 \Rightarrow$ pojav narašča,

- $I_t = 100$ in $S_j = 0 \Rightarrow$ pojav ostaja isti,
- $I_t < 100$ in $S_j < 0 \Rightarrow$ pojav pada.

Kazalca dinamike sta bila izračunana za vpis v terciarno izobraževanje, za število diplomantov in za število brezposelnih diplomantov. Delitev je bila narejena tudi po področjih KLASIUS in po letih od 2004 do 2010 oz. 2009. Podane so tabele za celoten vpis na terciarno izobraževanje, celotno število diplomantov in celotno število brezposelnih diplomantov. Tabele s kazalcema dinamike po KLASIUS smereh za vpis na terciarno izobraževanje, število diplomantov in število brezposelnih diplomantov so podane v prilogi 4-27.

Tabela 7: Kazalci dinamike celotnega vpisa na terciarno izobraževanje

Leto	Število	D_t	$I_{j, 2004}$	S_j
2004	103850	/	100,0 %	/
2005	104950	1100	101,1 %	1,1 %
2006	107257	2307	103,3 %	2,2 %
2007	105761	-1496	101,8 %	-1,4 %
2008	102860	-2901	99,0 %	-2,7 %
2009	98213	-4647	94,6 %	-4,5 %
2010	91360	-6853	88,0 %	-7,0 %

Vir: lasten

Iz tabele 7 razberemo, da je bil vpis leta 2010 za 12 % manjši kot leta 2004. Padanje vpisa se je začelo leta 2007, potem ko je bil leta 2006 največji. Število diplomantov je z leti naraščalo, tabela 8. Leta 2010 je diplomiralo 21 % več studentov kot leta 2004, kar je hkrati tudi najvišja vrednost v opazovanem obdobju.

Tabela 8: Kazalci dinamike vseh diplomantov terciarnega izobraževanja

Leto	Število	D_t	$I_{j, 2004}$	S_j
2004	14475	/	100,0 %	/
2005	14272	-203	98,6 %	-1,4 %
2006	15226	954	105,2 %	6,7 %
2007	14769	-457	102,0 %	-3,0 %
2008	15171	402	104,8 %	2,7 %
2009	15717	546	108,6 %	3,6 %
2010	17519	1802	121,0 %	11,5 %

Vir: lasten

Neugodni pa so rezultati analize brezposelnosti. Tabela 9 jasno pokaže, da je bilo leta 2009 brezposelnih kar 37,5 % diplomantov več kot jih je bilo v začetku opazovanega obdobja leta 2004. Pri tem rezultatu ne smemo spregledati naglega porasta iz leta 2008 na 2009. Za tak skok je razloge smiselno iskati tudi zunaj okvirov naše raziskave.

Tabela 9: Kazalci dinamike vseh brezposelnih diplomantov terciarnega izobraževanja

Leto	Število	D_t	$I_{i, 2004}$	S_i
2004	4377	/	100,0 %	/
2005	4629	252	105,8 %	5,8 %
2006	4612	-17	105,4 %	-0,4 %
2007	4299	-313	98,2 %	-6,8 %
2008	3923	-376	89,6 %	-8,7 %
2009	6033	2110	137,8 %	53,8 %

Vir: lasten

5.4 ANALIZA POVEZANOSTI POJAVOV

V raziskavi opazujemo tri spremenljivke, ki se nanašajo na terciarno izobraževanje. Sklepamo lahko, da med njimi obstaja neka povezanost. Za proučevanje smeri in moči povezanosti smo se poslužili korelacijske analize. Z analizo smo določili vzajemno soodvisnost in spremembe pojavov. Z izračunom korelacijskega koeficienta ρ_{xy} analiza omogoča določitev moči in smeri povezave med dvema pojavoma.

Korelacijski koeficient izračunamo po enačbi

$$\rho_{xy} = \frac{C_{xy}}{\sigma_x \cdot \sigma_y}$$

pri čemer je

C_{xy} kovarianca med x in y,

$\bar{\sigma}_x$ standardni odklon pojava x,

$\bar{\sigma}_y$ standardni odklon pojava y.

- Če je $\rho_{xy}=0$, pomeni, da linearna povezanost med spremenljivkama x in y ne obstaja.
- Absolutna vrednost ρ_{xy} kaže moč povezanosti. Večja kot je vrednost, večja je moč povezanosti. V grobem velja
  - $0,00 \leq \rho_{xy} \leq \pm 0,20$ => povezanost ni,
  - $\pm 0,20 \leq \rho_{xy} \leq \pm 0,40$ => povezanost je šibka,
  - $\pm 0,40 \leq \rho_{xy} \leq \pm 0,70$ => povezanost je zmerna,
  - $\pm 0,70 \leq \rho_{xy} \leq \pm 1,00$ => povezanost je močna.
- Predznak ρ_{xy} predstavlja smer povezanosti. Pozitiven predznak označuje pozitivno povezanost in obratno.

- Velja $-1 \leq \rho_{xy} \leq 1$.

Najprej smo ugotavljali, če in kakšna povezanost se pojavlja med posameznimi KLASIUS usmeritvami pri vpisu, številu diplomantov in številu brezposelnih diplomantov. Za vsakega od treh pojavov smo izrisali matriko, ki ima v vertikalni in horizontalni smeri nanešene posamezne KLASIUS smeri od 1 do 8. V celice smo vpisovali korelacijske koeficiente med določenima KLASIUS smerema.

Tabela 10: Korelacija med KLASIUS smermi pri vpisu v terciarno izobraževanje

KLASIUS	Korelacijski koeficienti						
2	-0,323						
3	0,373	-0,985					
4	-0,413	0,987	-0,965				
5	-0,422	0,959	-0,991	0,941			
6	-0,029	0,023	-0,132	-0,068	0,230		
7	-0,447	0,948	-0,929	0,975	0,900	-0,202	
8	-0,659	0,722	-0,802	0,704	0,819	0,281	0,680
KLASIUS	1	2	3	4	5	6	7

Vir: lasten

Tabela 10 prikazuje matriko korelacijskih koeficientov za pojav vpisa. Močno povezanost najdemo med vpisom na umetnost in humanistiko ter vpisom na družbene vede, znanost, tehnične vede ter vpisom na zdravstvo in socialo. Od naštetih je samo povezanost med smerjo 2 in 3 negativno predznačena, torej porast vpisa na eni smeri pomeni padec vpisa na drugi. Močno povezanost opazimo tudi med smerjo 3 in smermi 4, 5 in 7, pri čemer pa so vse povezanosti negativne. Smer znanost, matematika in računalništvo je močno povezana z vpisom na tehniki in zdravstvu, pri čemer so vse povezanosti pozitivne. Povečanje vpisa, na kateri izmed omenjenih smeri, je povezana s povečanjem vpisa na drugi smeri. Močna povezanost je še med vpisom na tehnične vede in vpisom na zdravstvo in socialo. Pregled celotne matrike pokaže še, da sta negativno povezana vpis na naravoslovje in tehniko ter družbene vede in umetnost, povezanost pa je močna.

Tabela 11: Korelacija med KLASIUS smermi pri diplomantih terciarnega izobraževanja

KLASIUS	Korelacijski koeficienti						
2	-0,848						
3	0,164	-0,098					
4	-0,746	0,869	-0,262				
5	-0,497	0,432	-0,763	0,710			
6	-0,768	0,758	-0,158	0,944	0,673		
7	0,664	-0,634	-0,215	-0,220	0,153	-0,128	
8	-0,233	0,044	-0,558	-0,213	0,100	-0,319	-0,454
KLASIUS	1	2	3	4	5	6	7

Vir: lasten

Tabela 11 prikazuje korelacijske koeficiente za pojav diplomantov na posameznih KLASIUS smereh. Z obzirom na tabelo 10 povezanost v primeru diplomantov na posameznih smereh ni tako močna. Razmislek o tematiki nas pripelje do zaključka, da je bolj smotrno iskati povezanost med diplomanti in vpisom, kot pa med številom oz. deležem diplomantov na posameznih smereh.

Tabela 12: Korelacija med KLASIUS smermi pri brezposelnih diplomantih

KLASIUS	Korelacijski koeficienti						
2	0,776						
3	-0,964	-0,641					
4	-0,343	-0,196	0,399				
1	-0,653	-0,664	0,496	0,133			
6	-0,617	-0,093	0,765	0,045	0,011		
7	0,140	0,180	-0,168	-0,200	-0,542	0,077	
8	0,335	-0,305	-0,462	-0,201	0,137	-0,778	-0,336
KLASIUS	1	2	3	4	5	6	7

Vir: lasten

Analiza korelacije brezposelnosti po smereh KLASIUSA je prikazana v tabeli 12. Močna negativna povezanost se pojavlja med brezposelnostjo na smeri izobraževanja in družbenih ved. Ostale povezanosti niso močne, ampak kvečjemu zmerne. Pri tovrstni analizi je potrebno povedati, da iščemo zgolj linearno povezanost med spremenljivkami.

Raziskali smo, če obstajajo povezave med izbranimi tremi spremenljivkami na posameznih smereh KLASIUS. Tudi tukaj smo povezanost iskali s korelacijskim koeficientom ρ_{xy} . Rezultati so predstavljeni spodaj.

KLASIUS 1

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{brezpose ln ost}} = -0,227$$

$$\rho \frac{\text{diplomanti}}{\text{brezpose ln ost}} = -0,502$$

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{diplomanti}} = 0,068$$

KLASIUS 2

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{brezpose ln ost}} = 0,013$$

$$\rho \frac{\text{diplomanti}}{\text{brezpose ln ost}} = 0,199$$

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{diplomanti}} = 0,931$$

KLASIUS 3

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{brezpose ln ost}} = 0,778$$

$$\rho \frac{\text{diplomanti}}{\text{brezpose ln ost}} = -0,922$$

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{diplomanti}} = -0,048$$

KLASIUS 4

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{brezpose ln ost}} = -0,310$$

$$\rho \frac{\text{diplomanti}}{\text{brezpose ln ost}} = -0,581$$

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{diplomanti}} = 0,894$$

KLASIUS 5

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{brezpose ln ost}} = 0,047$$

$$\rho \frac{\text{diplomanti}}{\text{brezpose ln ost}} = 0,837$$

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{diplomanti}} = 0,344$$

KLASIUS 6

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{brezpose ln ost}} = -0,568$$

$$\rho \frac{\text{diplomanti}}{\text{brezpose ln ost}} = -0,905$$

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{diplomanti}} = -0,266$$

KLASIUS 7

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{brezpose ln ost}} = -0,424$$

$$\rho \frac{\text{diplomanti}}{\text{brezpose ln ost}} = 0,658$$

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{diplomanti}} = -0,346$$

KLASIUS 8

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{brezpose ln ost}} = 0,578$$

$$\rho \frac{\text{diplomanti}}{\text{brezpose ln ost}} = 0,578$$

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{diplomanti}} = -0,643$$

VSI

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{brezpose ln ost}} = -0,674$$

$$\rho \frac{\text{diplomanti}}{\text{brezpose ln ost}} = 0,634$$

$$\rho \frac{\text{vpis}}{\text{diplomanti}} = -0,560$$

Glede na rezultate lahko rečemo, da se razmeram najbolj prilagaja skupina KLASIUS 6, saj ima negativno zmerno oz. močno povezanost med diplomanti, vpisom in brezposelnostjo. To pomeni, da je dvig brezposelnosti povezan s padcem vpisa in diplomantov na smeri. Najslabše se odziva skupina KLASIUS 8, ker je porast brezposelnosti povezan z porastom vpisa in diplomantov. Vpis na družbene vede ne pada z večanjem brezposelnosti, kar ni ugodno.

6 REZULTATI IN DISKUSIJA

Cilj raziskave je bil ugotoviti učinkovitost državnih ukrepov za usklajevanje ponudbe in povpraševanja na trgu dela. Osredotočili smo se predvsem na tiste ukrepe in njihove dele, ki skušajo zmanjševati razliko med deficitarnimi in suficitarnimi poklici z vplivanjem na izobraževanje in izobraževalne sisteme.

Za analizo stanja na področju izobraževanja ter brezposelnosti diplomantov v zadnjih nekaj letih smo obravnavali tri pojave, in sicer vpis študentov v terciarno izobraževanje, število diplomantov in število brezposelnih diplomantov. Vsi trije pojavi so bili razdeljeni glede na področje izobraževanja, in sicer po KLASIUS klasifikaciji.

V zadnjih letih statistika kaže, da se na trgu dela pojavljajo t.i. deficitarni in suficitarni poklici. To pomeni, da prihaja do presežka kadrov na določenih področjih dela, na drugi strani pa do primanjkljaja kadrov drugih usmeritev. V zadnjih letih je prišlo do velikega prodora računalništva in informacijskih sistemov. Posledično je v svetu naraslo povpraševanja po kadrih usposobljenih za to smer. Ker je v Sloveniji v devetdesetih letih prišlo do znatnega porasta vpisa na družbene vede in pravo, je posledično prišlo do prenasičenja kadrov te smeri. Za Slovenijo je značilna tudi nizka rodnost in staranje prebivalstva, zato se pojavlja potreba tudi po zdravstvenem kadru. Pojav tako deficitarnih kot suficitarnih poklicev pomeni, da prihaja do neskladja med sistemom, ki kadre ustvarja, in sistemom, ki jih zaposluje.

Vsi navedeni državni dokumenti za regulacijo trga dela z vplivanjem na vpis na terciarno izobraževanje govorijo o spodbujanju vpisa na naravoslovne in tehnične smeri in popularizaciji poklicev iz omenjenih področji.

Podatki med letoma 2004 in 2010 kažejo, da se je vpis na terciarno izobraževanje do leta 2006 povečeval, od 2006 dalje pa kontinuirano pada. Padanje vpisa je pogojeno predvsem s pojavom gospodarske recesije, ki je zajela praktično ves svet. Sestava vpisa študentov na posamezne smeri pa kaže učinke vladnih ukrepov za regulacijo deficitarnosti in suficitarnosti na trgu dela. Jasno je namreč viden pozitiven trend vpisa na tehnične vede. Število vpisanih se je iz slabih 17000 leta 2004 povzpelo na slabih 19000 leta 2010.

Glede na države EU smo dosegli visok nivo vpisa v terciarne programe izobraževanja, ne pa tudi visok nivo diplomantov. Če pregledamo podatke za deficitarno usmeritev KLASIUS 5, vidimo, da je od 2000 dodatno vpisanih na tehnične vede število diplomantov večje za zgolj nekaj več kot 700. Povečalo se je tudi število diplomantov na družbenih smereh in pravo. Trend diplomantov se torej ne ujema s trendom vpisa v terciarno izobraževanje. Seveda se moramo pri tej opazki zavedati, da lahko tisti študentje, ki se določeno leto vpišejo v terciarno izobraževanje, diplomirajo šele nekaj let za tem, torej številke niso direktno primerljive. Podatki kažejo, da se je znatno povečal vpis na naravoslovje in tehniko. S tem je viden tudi uspeh vladnih ukrepov. Prav tako o znatnem povečanju

števila diplomantov ne moremo govoriti niti na smereh, kjer beležimo znatno povečanje vpisa.

Najbolj zaskrbljujoči so podatki o brezposelnosti diplomantov. Ta se je od leta 2004 do leta 2009 povečala za skoraj 40 %. Procentualna slika brezposelnih pa ponovno kaže delni uspeh vladnih ukrepov. Delež brezposelnih iz družbenih ved in prava se je zmanjšal za slabih 10 %.

Metoda časovnih vrst nam ustvari sliko stanja na terciarnem izobraževanju in nakaže na določen trend spreminjanja v zadnjih nekaj letih. Sklenemo lahko, da je te podatke težko vrednotiti, saj ne smemo izvzeti vpliva svetovne krize, ki je prizadela skoraj vse, tudi izobraževanje kadrov. Kljub temu pa večanje vpisa ob nespremenjenem številu diplomantov in večanju brezposelnosti diplomantov ne pomeni nič pretirano dobrega.

Kako se je stanje na terciarnem izobraževanju spreminjalo skozi preteklo opazovano obdobje, pa smo raziskali tudi z analizo dinamike z enostavnimi kazalci. Ti kazalci služijo predvsem za hitrejše ustvarjanje slike o pojavu. Tako lahko enostavno ugotovimo, da je vpis na splošno padel za 12 %, številko diplomantov je višje za 21 %, brezposelnost pa je iz leta 2004 do leta 2009 narasla za slabih 40 %, od leta 2008 do leta 2009 pa kar za 54 %.

Korelacijski koeficient je bil uporabljen za ugotavljanje povezanosti med pojavi na posameznih KLASIUS smereh. Najmočnejša povezanost se kaže v skupini KLASIUS 3, in sicer tako med vpisom in brezposelnostjo kot tudi med diplomanti in brezposelnostjo. Po korelacijskih koeficientih sodeč obstaja močna povezanost na vseh KLASIUS smereh, predvsem med številom diplomantov in brezposelnostjo.

Na osnovi pridobljenih podatkov in opravljenih analizah lahko stanje v terciarnem izobraževalnem sistemu primerjamo z vladnimi politikami, ki so namenjene regulaciji tega področja. Glavni cilj SRS in posledično DRP je povečati in popularizirati vpis na deficitarne smeri torej na naravoslovje in tehniko. Glede na podatke in rezultate analiz se je izkazalo, da so bili ukrepi na tem področju uspešni, saj sta to dve področji z občutno največjim porastom vpisanih študentov.

Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva in resolucija o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu predlagata stimuliranje študentov za vpis na deficitarne poklice s povečanjem števila štipendij. Podatki o štipendiranju za leti 2008 in 2009 kažeta, da se je številko kadrovske štipendij zmanjšalo, število državnih in Zoisovih pa povečalo. Upad števila kadrovske štipendij je lahko tudi posledica gospodarske krize, saj trenutno gospodarstvo ni v stanju podpirati takšnih izdatkov.

Za razliko od SRS, DRP in omenjenih resolucij pa APZ deluje na področju zmanjševanja brezposelnosti. V pomoč diplomantom je v okviru ukrepa 2 oblikovan poseben projekt z imenom "Absolvent aktiviraj in zaposli se", ki s subvencijami nagradi delodajalca, ki je delo ponudil absolventu oz. diplomantu v roku 6 mesecev po diplomiranju. Namen je doseči zgodnjo aktivacijo absolventov, da se čim prej začnejo vključevati v realne

situacije. V letu 2010 je bilo predvideno subvencioniranje 200 diplomantov. Glede na razpoložljive podatke in trenutno stanje učinki APZ niso vidni. Kot smo že večkrat omenili, to ne pomeni, da APZ ne deluje, deluje zgolj v težkih okoliščinah in nemogoče je soditi, kakšno bi bilo stanje diplomantov na trgu dela, če se APZ ne bi izvajala.

7 SKLEP

Zaposlitev, kot del življenjskega cikla posameznika, je ena težjih tranzicij. Odločitev za usmeritev in stopnjo izobraževanja je tista, ki nemalokrat definira zaposlitveno pot. Ko posameznik zapusti izobraževalni sistem, na trgu dela ponudi svoje znanje in sposobnosti. Sreča se z delodajalci, ki iščejo usposobljene kadre, ki ustrezajo potrebam prostih delovnih mest. Idealno bi bilo, da bi bilo ponudbe na trgu dela ravno toliko kot povpraševanja, to bi namreč pomenilo, da ne bi imeli brezposelnih oseb. Realnost je razmeroma drugačna. Obstajajo skupine, po katerih je povpraševanja več, te skupine imenujemo deficitarne skupine in obstajajo skupine, po katerih je povpraševanja manj, te pa imenujemo suficitarne skupine. En del razhajanja in neskladja med ponudbo in povpraševanjem je potreben kot gonilna sila, drug (večji) del pa je potrebno odpraviti, saj to v praksi pomeni brezposelne ljudi, udarec za gospodarstvo in socialo.

Kakšno je trenutno stanje človeškega kapitala, smo prikazali z analizo treh parametrov, in sicer z vpisom na terciarno izobraževanje, diplomanti in brezposelnimi diplomanti. Podatki, ki smo jih za našo analizo potrebovali, so bili pridobljeni na spletnih straneh Statističnega urada RS, Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo in s pomočjo spletne strani Andreja Žižmonda, kjer so objavljeni podatki o brezposelnosti. Vse tri spremenljivke smo najprej prikazali z metodo časovnih vrst. Podatke smo prikazali tako v številkah kot tudi v deležih. Zbrani so v tabelah in zaradi lažje predstave pretvorjeni v grafe.

Analiza s časovnimi vrstami je pokazala, da število in delež vpisanih na smeri KLASIUS 3 pada. Za razliko od števila vpisanih na KLASIUS 3 pa število diplomantov narašča. Struktura diplomantov v deležih kaže, da skozi celotno opazovano obdobje najvišji odstotek predstavlja KLASIUS 3, kljub temu, da od leta 2008 delež pada. Podatki o brezposelnosti diplomantov kažejo zaskrbljujočo sliko za vse smeri KLASIUSA, saj je trend povsod naraščujoč. S časovnimi vrstami smo predstavili tudi vpis, diplomante in brezposelne diplomante za vsako KLASIUS smer posamezno. Linearen trend smo uporabili za splošno predstavo o posameznem pojavu. Kako so se pojavi spreminjali skozi opazovano časovno obdobje, smo analizirali z enostavnimi kazalci dinamike. Uporabili smo absolutno razliko, indeks s stalno osnovo in stopnjo rasti. Ugotovili smo, da pojav vpisa na terciarno izobraževanje pada, od leta 2004 do leta 2010 je padel za 12 %. Število diplomantov je iz leta v leto precej nihalo. V primerjavi z letom 2004 pa jih je leta 2010 diplomiralo kar 21 % več. Kazalci dinamike so pokazali, da je kljub padanju brezposelnosti do leta 2008, leta 2009 ta narasla za več kot 50 %. Če in kako so pojavi med seboj povezani smo ugotavljali s korelacijskim koeficientom. Izračuni so bili narejeni za povezanost vpisa na posamezne smeri KLASIUS, povezanost diplomantov posameznih smeri KLASIUS-a in pa povezanost med KLASIUS smermi pri brezposelnih diplomantih. Analizirali smo tudi povezanost izbranih treh spremenljivk po posameznih smereh KLASIUS-a.

V splošnem smo ugotovili, da se je vpis na terciarno izobraževanje z leti zmanjševal, procentualno pa se je občutno povečal vpis na naravoslovne in tehnične vede.

Brezposelnost diplomantov kaže pozitiven trend, še posebej pa je narasla v letu 2009. Pozitivno je dejstvo, da se je procentualno zmanjšalo število brezposelnih diplomantov družbenih ved, saj večina teh poklicev sodi med suficitarne. Glede na zmanjšanje vpisa na družbene vede in zmanjšanje brezposelnosti na področju družbenih ved lahko prepoznamo dobro smer razvoja dogodkov za diplomante smeri KLASIUS 3.

Ob pregledu politik, programov in resolucij, ki se ukvarjajo z zagotavljanjem ustrezne palete ponudbe izobraženega kadra na trgu dela, lahko v splošnem rečemo, da so uspešne. Težko je soditi le o uspehih aktivne politike zaposlovanja (APZ), saj je zaposlovanje trenutno močno odvisno tudi od dejavnikov, ki presegajo okvirje te raziskave.

Postavljeno hipotezo, da državni ukrepi uspešno delujejo na področju regulacije vpisa na deficitarne in suficitarne študijske smeri, lahko na podlagi rezultatov naše raziskave potrdimo.

LITERATURA

- ESCOTET, Miguel Angel (1999). Za novi univerzitetni sporazum. *Glasnik UNESCO*. 1999, 60, str. 24-25.
- GLAZER, Jože, HAZL, Vanja (2002). *Službe za zaposlovanje. Politika zaposlovanja*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- IVANČIČ, Angelca (1999). *Iz izobraževanja v zaposlitev-usklajenost dosežene formalne izobrazbe in priložnosti na trgu dela*. Sodobna pedagogika, Ljubljana.
- KAJZER, Alenka (2005). Pojem fleksibilnosti trga dela in stanje na trgu dela v Sloveniji. *Delovni zvezek 14/2005, Urad RS za makroekonomske analize in razvoj*. 2005, str. 44.
- LESKOŠEK, Vesna (2009). Zaposlitvene možnosti mladih. *Socialno delo*. 2009, 4, str. 207-214.
- Malačič, Janez, SAMBT, Jože (2006). *Brezposelnost diplomantov: Kako spraviti mlade, ki so rasli z računalniki, v zastarele šole*. Dnevnik, Zelena pika, Ljubljana.
- RAPUŠ PAVEL, Jana (2005). Ranljivost mladih pri soočanju z brezposelnostjo. *Socialna pedagogika*. 2005, 3, str. 329-360.
- (2007). Resolucija o nacionalnem programu visokega šolstva Republike Slovenije 2007-2010 (ReNPVS). Ur. list RS, št. 94/2007.
- (2006). Resolucija o Nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006 - 2010 (ReNRRP). Ur. list RS, št. 3/2006.
- SELJAK, Janko (2006). *Statistika v javni upravi*. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
- SVETLIK, Ivan (1985). *Brezposelnost in zaposlovanje*. Delavska enotnost, Ljubljana.
- Svetlik, Ivan, GLAZER, Jože, KAJZER, Alenka, TRBANC, Martina (2002). *Politika zaposlovanja*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
- TRBANC, Martina (1992). *Mladi na trgu delovne sile. Zaposlovanje-perspektive, priložnosti, tveganja*. Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana.
- UMAR (2011). *Poročilo o razvoju 2011*. UMAR, Ljubljana.
- UMAR (2011). *Poročilo o razvoju 2007*. UMAR, Ljubljana.
- (2010). Zakon o urejanju trga dela (ZUTD). Ur. list RS, št. 80/2010.
- (1993). Zakon o visokem šolstvu (Zvis). Ur. list RS, št. 67/1993, 39/1995, 18/1998, 35/1998, 99/1999, 64/2001, 100/2003, 134/2003, 63/2004, 100/2004, 94/2006, 119/2006, 59/2007, 63/2007, 15/2008, 64/2008, 86/2009, 62/2010, 34/2011.
- ZGAGA, Pavel (2004). *Bolonjski proces- oblikovanje skupnega evropskega visokošolskega prostora*. Pedagoška fakulteta, Ljubljana.

VIRI

- EURYDICE SLOVENIJA (2010). *Zavod za zaposlovanje: Mladi na trgu dela hitreje zaposljivi kot drugi iskalci zaposlitve*. Dostopno 1.8. 2011 na: http://www.eurydice.si/index.php?option=com_content&view=article&id=2503:za-vod-za-zaposlovanje-mladi-na-trgu-dela-hitreje-zaposljivi-kot-drugi-iskalci-zaposlitve&Itemid=342
- MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO, ZNANOST IN TEHNOLOGIJO (2011). *Bolonjski proces*. Dostopno 1.8. 2011 na: <http://www.mvzt.gov.si/index.php?id=447>
- MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO, ZNANOST IN TEHNOLOGIJO (2011). *Statistika in analize s področja visokega šolstva*. Dostopno 1.8. 2011 na: http://www.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/visoko_solstvo/statistika_in_analize_s_podrocja_visokega_solstva/
- POSLOVNI-BAZAR.SI (2008). *Deficitari kadri- kdo so in kako jih pridobiti*. Dostopno 1.8. 2011 na: <http://www.poslovni-bazar.si/?mod=articles&article=1690>
- SURS (2011). *Diplomanti terciarnega izobraževanja po področjih izobraževanja mednarodne standardne klasifikacije izobraževanja (ISCED 97), spolu in vrsti programa, Slovenija, 2010*. Dostopno 1.8. 2011 na: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3934
- SURS (2011). *Diplomanti terciarnega izobraževanja po področjih izobraževanja mednarodne standardne klasifikacije izobraževanja (ISCED 97), spolu in vrsti programa, Slovenija, letno*. Dostopno 1.8. 2011 na: http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=0955404S&ti=&path=../Database/Dem_soc/09_izobrazevanje/08_terciarno_izobraz/02_09554_diplomanti_splosno/&lang=2
- SURS (2011). *KLASIUS*. Dostopno 1.8. 2011 na: <http://www.stat.si/klasius/Default.aspx?id=1>
- SURS (2011). *Struktura in opisi kategorij KLASIUS-P*. Dostopno 1.8. 2011 na: <http://www.stat.si/klasius/Default.aspx?id=6>
- SURS (2011). *Študentje terciarnega izobraževanja po področjih izobraževanja mednarodne standardne klasifikacije*. Dostopno 1.8. 2011 na: http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=0955003S&ti=&path=../Database/Dem_soc/09_izobrazevanje/08_terciarno_izobraz/01_09550_vpisani_splosno/&lang=2
- SURS (2011). *Vpis študentov v terciarno izobraževanje v študijskem letu 2010/11 - končni podatki*. Dostopno 1.8. 2011 na: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3895
- UNESCO (1997). *International Standard Classification of Education I S C E D 1997*. Dostopno 1.8. 2011 na: http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm
- UNIVERZA V LJUBLJANI (2011). *O Univerzi v Ljubljani*. Dostopno 1.8. 2011 na: http://www.uni-lj.si/o_univerzi_v_ljubljani.aspx

- UNIVERZA V MARIBORU (2011). *Predstavitev*. Dostopno 1.8. 2011 na: <http://www.uni-mb.si/podrocje.aspx?id=2>
- UNIVERZA NA PRIMORSKEM (2011). *Predstavitev in vizija*. Dostopno 1.8. 2011 na: <http://www.upr.si/univerza/predstavitev-in-vizija/>
- VLADA RS,UMAR (2005). *Strategija razvoja Slovenije*. Dostopno 1.8. 2011 na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/projekti/02_StrategijarazvojaSlovenije.pdf
- VLADA RS (2008). *Državni razvojni program Republike Slovenije za obdobje 2007-2013*. Dostopno 1.8. 2011 na: <http://www.ra-kozjansko.si/f/docs/Katalog-informacij-javnega-znacaja/DRP2007-2013-sprejet.pdf>
- VLADA RS, ZRSZ (2011). *Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja za obdobje 2007-2013*. Dostopno 1.8. 2011 na: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/apz_2007_2013.pdf
- VLADNI PORTAL Z INFORMACIJAMI O ŽIVLJENJU V EVROPSKI UNIJI (2011). *Lizbonska pogodba*. Dostopno 1.8. 2011 na: <http://www.evropa.gov.si/si/lizbonska-pogodba/>
- VLADNI PORTAL Z INFORMACIJAMI O ŽIVLJENJU V EVROPSKI UNIJI (2011). *Strategija Evrope 2020*. Dostopno 1.8. 2011 na: <http://www.evropa.gov.si/si/lizbonska-strategija/>
- ŽIŽMOND, Andrej (2009). *Registrirana brezposelnost v Sloveniji po stopnji in skupinah poklicne oz. strokovne izobrazbe*. Dostopno 1.8. 2011 na: http://www.zizmond.info/brezposelnost/brezposelni_skupine.htm

PRILOGA

PRILOGA 1: Vpisani v terciarno izobraževanje glede na smer študija (v številkah)

KLASIUŠ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1 Izobraževanje	9766	8338	9389	8967	8458	7996	7721
2 Umetnost in humanistika	7778	7754	8203	8504	8417	8655	8232
3 Družbene vede, poslovne vede in pravo	44594	45226	43622	40203	37411	33328	29855
4 Znanost, matematika in računalništvo	5424	5619	5749	6085	6322	6785	6502
5 Tehnika	16797	17049	18407	19727	20201	19983	18726
6 Kmetijstvo in veterina	3409	3363	3568	3665	3503	3319	2899
7 Zdravstvo in sociala	7592	7969	7912	8177	8359	8281	8214
8 Storitve	8490	9632	10407	10433	10189	9866	9211
Skupaj	103850	104950	107257	105761	102860	98213	91360

Vir: SURS, 2011

PRILOGA 2: Diplomanti glede na smer študija (v številkah)

KLASIUŠ	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1 Izobraževanje	1407	1522	1524	1422	1370	1361	1429
2 Umetnost in humanistika	697	684	701	805	793	908	1009
3 Družbene vede, poslovne vede in pravo	6278	6393	7319	7125	7390	7255	7536
4 Znanost, matematika in računalništvo	407	498	455	560	539	637	861
5 Tehnika	2027	2075	1997	1952	2110	2197	2793
6 Kmetijstvo in veterina	322	352	378	371	392	422	528
7 Zdravstvo in sociala	1261	1645	1585	1217	1257	1267	1621
8 Storitve	2076	1103	1267	1317	1320	1670	1742
Skupaj	14475	14272	15226	14769	15171	15717	17519

Vir: SURS, 2011

PRILOGA 3: Brezposelnost diplomantov glede na smer študija (v številkah)

KLASIUS	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1 Izobraževanje	431	478	623	720	644	802
2 Umetnost in humanistika	188	215	213	227	202	271
3 Družbene vede, poslovne vede in pravo	2325	2578	2486	2192	2017	3238
4 Znanost, matematika in računalništvo	191	215	216	190	188	277
5 Tehnika	446	533	446	407	404	736
6 Kmetijstvo in veterina	254	281	274	258	225	350
7 Zdravstvo in sociala	231	329	354	305	243	359
8 Storitve	311	326	384	333	323	557
Skupaj	4377	4955	4996	4632	4246	6590

Vir: Žižmond, 2009

PRILOGA 4: Kazalci dinamike vpisa na terciarno izobraževanje za KLASIUS 1

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	9766	/	100.00%	
2005	8338	-1428	85.40%	-15.50%
2006	9389	1051	96.10%	10.20%
2007	8967	-422	91.80%	-3.10%
2008	8458	-509	86.60%	-3.00%
2009	7996	-462	81.90%	-1.00%
2010	7721	-275	79.10%	3.80%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 5: Kazalci dinamike vpisa na terciarno izobraževanje za KLASIUS 2

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	7778	/	100.00%	
2005	7754	-24	99.70%	-0.30%
2006	8203	449	105.50%	5.80%
2007	8504	301	109.30%	3.70%
2008	8417	-87	108.20%	-1.00%
2009	8655	238	111.30%	2.80%
2010	8232	-423	105.80%	-4.90%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 6: Kazalci dinamike vpisa na terciarno izobraževanje za KLASIUS 3

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	44594	/	100.0%	
2005	45226	632	101.4%	0.4%
2006	43622	-1604	97.8%	-5.6%
2007	40203	-3419	90.2%	-6.5%
2008	37411	-2792	83.9%	-4.3%
2009	33328	-4083	74.7%	-6.7%
2010	29855	-3473	66.9%	-3.7%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 7: Kazalci dinamike vpisa na terciarno izobraževanje za KLASIUS 4

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	5424	/	100.00%	
2005	5619	195	103.60%	2.50%
2006	5749	130	106.00%	0.10%
2007	6085	336	112.20%	7.30%
2008	6322	237	116.60%	6.80%
2009	6785	463	125.10%	12.40%
2010	6502	-283	119.90%	3.00%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 8: Kazalci dinamike vpisa na terciarno izobraževanje za KLASIUS 5

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	16797	/	100.00%	
2005	17049	252	101.50%	0.40%
2006	18407	1358	109.60%	5.60%
2007	19727	1320	117.40%	8.70%
2008	20201	474	120.30%	5.30%
2009	19983	-218	119.00%	3.60%
2010	18726	-1257	111.50%	0.70%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 9: Kazalci dinamike vpisa na terciarno izobraževanje za KLASIUS 6

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	3409	/	100.0%	
2005	3363	-46	98.7%	-2.4%
2006	3568	205	104.7%	3.8%
2007	3665	97	107.5%	4.2%
2008	3503	-162	102.8%	-1.7%
2009	3319	-184	97.4%	-0.8%
2010	2899	-420	85.0%	-6.1%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 10: Kazalci dinamike vpisa na terciarno izobraževanje za KLASIUS 7

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	7592	/	100.0%	
2005	7969	377	105.0%	3.9%
2006	7912	-57	104.2%	-2.9%
2007	8177	265	107.7%	4.8%
2008	8359	182	110.1%	5.1%
2009	8281	-78	109.1%	3.8%
2010	8214	-67	108.2%	6.6%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 11: Kazalci dinamike vpisa na terciarno izobraževanje za KLASIUS 8

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	8490	/	100.0%	
2005	9632	1142	113.5%	12.3%
2006	10407	775	122.6%	5.7%
2007	10433	26	122.9%	1.7%
2008	10189	-244	120.0%	0.4%
2009	9866	-323	116.2%	1.4%
2010	9211	-655	108.5%	0.4%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 12: Kazalci dinamike diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 1

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	1407	/	1	
2005	1522	115	1.0817	0.0971
2006	1524	2	1.0832	-0.061
2007	1422	-102	1.0107	-0.038
2008	1370	-52	0.9737	-0.062
2009	1361	-9	0.9673	-0.041
2010	1429	68	1.0156	-0.058

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 13: Kazalci dinamike diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 2

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	697	/	100.0%	
2005	684	-13	98.1%	-0.5%
2006	701	17	100.6%	-3.9%
2007	805	104	115.5%	18.4%
2008	793	-12	113.8%	-4.1%
2009	908	115	130.3%	10.5%
2010	1009	101	144.8%	-0.3%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 14: Kazalci dinamike diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 3

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	6278	/	100.0%	
2005	6393	115	101.8%	3.3%
2006	7319	926	116.6%	7.3%
2007	7125	-194	113.5%	0.4%
2008	7390	265	117.7%	1.0%
2009	7255	-135	115.6%	-5.2%
2010	7536	281	120.0%	-6.8%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 15: Kazalci dinamike diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 4

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	407	/	100.0%	
2005	498	91	122.4%	24.1%
2006	455	-43	111.8%	-14.4%
2007	560	105	137.6%	26.9%
2008	539	-21	132.4%	-6.3%
2009	637	98	156.5%	14.1%
2010	861	224	211.5%	21.3%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 16: Kazalci dinamike diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 5

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	2027	/	100.0%	
2005	2075	48	102.4%	3.8%
2006	1997	-78	98.5%	-9.8%
2007	1952	-45	96.3%	0.8%
2008	2110	158	104.1%	5.2%
2009	2197	87	108.4%	0.5%
2010	2793	596	137.8%	14.1%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 17: Kazalci dinamike diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 6

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	322	/	100.0%	
2005	352	30	109.3%	10.9%
2006	378	26	117.4%	0.7%
2007	371	-7	115.2%	1.2%
2008	392	21	121.7%	2.9%
2009	422	30	131.1%	3.9%
2010	528	106	164.0%	12.2%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 18: Kazalci dinamike diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 7

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	1261	/	100.0%	
2005	1645	384	130.5%	32.3%
2006	1585	-60	125.7%	-9.7%
2007	1217	-368	96.5%	-20.8%
2008	1257	40	99.7%	0.5%
2009	1267	10	100.5%	-2.7%
2010	1621	354	128.5%	14.8%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 19: Kazalci dinamike diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 8

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	2076	/	100.0%	
2005	1103	-973	53.1%	-46.1%
2006	1267	164	61.0%	7.7%
2007	1317	50	63.4%	7.2%
2008	1320	3	63.6%	-2.4%
2009	1670	350	80.4%	22.1%
2010	1742	72	83.9%	-6.4%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 20: Kazalci dinamike brezposelnih diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 1

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	431	/	100.0%	
2005	478	47	110.9%	-2.0%
2006	623	145	144.5%	29.3%
2007	720	97	167.1%	24.7%
2008	644	-76	149.4%	-2.4%
2009	802	158	186.1%	-19.8%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 21: Kazalci dinamike brezposelnih diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 2

Leto	Število	D_t	I_{j,2004}	S_j
2004	188	/	100.0%	
2005	215	27	114.4%	1.0%
2006	213	-2	113.3%	-1.7%
2007	227	14	120.7%	14.9%
2008	202	-25	107.4%	-2.9%
2009	271	69	144.1%	-13.6%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 22: Kazalci dinamike brezposelnih diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 3

Leto	Število	D_t	I_{j,2004}	S_j
2004	2325	/	100.0%	
2005	2578	253	110.9%	-2.1%
2006	2486	-92	106.9%	-4.4%
2007	2192	-294	94.3%	-4.9%
2008	2017	-175	86.8%	0.4%
2009	3238	1221	139.3%	3.4%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 23: Kazalci dinamike brezposelnih diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 4

Leto	Število	D_t	I_{j,2004}	S_j
2004	191	/	100.0%	
2005	215	24	112.6%	-0.6%
2006	216	1	113.1%	-0.4%
2007	190	-26	99.5%	-5.1%
2008	188	-2	98.4%	7.9%
2009	277	89	145.0%	-5.1%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 24: Kazalci dinamike brezposelnih diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 5

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	446	/	100.0%	
2005	533	87	119.5%	5.6%
2006	446	-87	100.0%	-17.0%
2007	407	-39	91.3%	-1.6%
2008	404	-3	90.6%	8.3%
2009	736	332	165.0%	17.4%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 25: Kazalci dinamike brezposelnih diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 6

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	254	/	100.0%	
2005	281	27	110.6%	-2.3%
2006	274	-7	107.9%	-3.3%
2007	258	-16	101.6%	1.6%
2008	225	-33	88.6%	-4.9%
2009	350	125	137.8%	0.2%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 26: Kazalci dinamike brezposelnih diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 7

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	231	/	100.0%	
2005	329	98	142.4%	25.8%
2006	354	25	153.2%	6.7%
2007	305	-49	132.0%	-7.1%
2008	243	-62	105.2%	-13.1%
2009	359	116	155.4%	-4.8%

Vir: lastni izračuni

PRILOGA 27: Kazalci dinamike brezposelnih diplomantov terciarnega izobraževanja za KLASIUS 8

Leto	Število	D_t	$I_{j,2004}$	S_j
2004	311	/	100.0%	
2005	326	15	104.8%	-7.4%
2006	384	58	123.5%	16.8%
2007	333	-51	107.1%	-6.5%
2008	323	-10	103.9%	5.8%
2009	557	234	179.1%	11.1%

Vir: lastni izračuni